શ્રી જૈન સસ્તુ સાહિત્યપ્રચારક કાર્યાલય

ક્રમાંક ૮

આદર્શ સાધુ

લેખક

રા. બંસી

પ્રકાશક

શ્રી જૈન સસ્તુ સાહિત્યપ્રચારક
કાર્યાલય-કલોલ

મુદ્રણસ્થાન આદિત્યમુદ્રણાલય રાયખડ અમદાવાદ
મુદ્રક ગજાનન વિશ્વનાથ પાઠક

નિવેદન !

વા૦ મો૦ શાહ અને કવીશ્રી ન્હાનાલાલની દ્રષ્ટિથી આલેખાયેલું આ શાબ્દિક ચિત્ર ‘ શ્રીબસી ’ ની લેખીનીની પ્રસાદિ છે અને કાર્યાલયના આઠમા ક્રમાંકથી બ્હાર પડે છે

ભાઈ બસીએ લખેલુ પ્રથમ પુસ્તક ‘ આદર્શ જૈન ’ અમોએ બ્હાર પાડેલુ ત્યારે તેનો ટૂંક સમય માજ જલ્દી ઉપાડ થશે તેવુ અમોએ સ્વપ્ને પણ ધારેલું નહિ પણ અમો આજ જોઇએ છીએ કે હાલનો યુવક સમાજ પોતાના સાહિત્યનું પુનર્વિધાન કરવા અતિ આતુર થઇ ગયો છે ‘ આદર્શ જૈન નુ વાચન ’ યુવક વર્ગે ’ જ મુખ્યત્વે કર્યું છે

ભાઇ બસીએ આ પુસ્તક લખી સમાજ અને અમારા ઉપર એક મોટો ઉપકાર કર્યો છે તેમ સાહિત્ય સેવામા પોતાનો સુંદર ફાળો નોંધાવ્યો છે અમે જરૂર ઇચ્છીએ છીએ કે ભાઇ બસી પ્રતિદિન આવા અપૂર્વ પુસ્તકો બ્હાર પાડી શિથિલ સમાજને ચેતનવંત બનાવે. અને સમાજમા જે નિષ્ક્રીયતા પ્રસર્તિ રહી છે તેને દૂર કરી પ્રગતિમય વાતાવરણ બનાવી કર્તવ્યક્ષેત્રમા આગળ ધપાવે

હવે પછી બાહ સુરીએ લખેલું 'અપંજ' પુસ્તક છપાશે દિલગીરી સાથે જણાવવું પડે છે કે કાર્યાલયના બીજા વર્ષના માત્ર ગણ્યા મેમ્બર થયા છે સાહિત્ય સેવા કરવાનો જેનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે તેને વારંવાર નાણાંની અપીલ કરવી પડે તે તો સાહિત્ય સિક સજ્જનો માટે તો પૃચ્છાસ્પદ કહેવાય. આ વિષયમાં આપણા હમારો માત્ર ભ્રમ છે

વૈજ્ઞાનિકને લગતા પુસ્તકો લખી મોકલવા લેખકોને વિનંતિ છે

શ્રી કેશવ ગ્રી વિદ્યોત્તેજક ફંડ ખોલેલું છે તેમા દાનવીર મહાશયો પોતાનો ફાળો હવે ક્યારે વધારશો?

દરેક જૈન માત્રની ફરજ એ છે કે

૧ આ કાર્યાલયના મેમ્બર બનવું

૨ યથાશક્તિ આ કાર્યાલયને મદદ કરવી.

૩ કાર્યાલયનું સાહિત્ય ખરીદ કરી વાંચવું

અને આ કાર્યાલયની પ્રગતિ પ્રતિદિન વધો અને સમાજમાં સાહિત્ય પ્રેમ પ્રગટે તેવી પરમકૃપાળુ પરમાત્મા કને પ્રાર્થના કરી અમે અત્ર વિરમીએ છીએ

કાર્યાલય ઑફિસ } શ્રી જૈન સસ્તું સાહિત્ય
કનોવ તા ૨૫-૪-૨૬ } પ્રચારક કાર્યાલય.

નજર ફેંકશો ?

જ્ઞાન ભંડાર	૧-૮-૦
સુદાસીની	૦-૬-૦
હૈમવતિ	૦-૩-૦
ઈંદુમતી	૦-૩-૦
સ્વર્ગ જયંતિ	૧-૮-૦
વૈરાગ્ય શતક ઉત્તરાર્દ્ધ,પુર્વાર્દ્ધ	૫-૦-૦
સામાયિક સૂત્ર સંવાદ સહિત	૦-૧-૮
આદર્શ જૈન	૦-૮-૦
મહાવીર જીવનરેખા	૦-૬-૦
આદર્શ સાધુ	૦-૪-૦

માર્ગ વ્યય જુદું

લખો

મંગળજી હરજીવન ચીતળીઆ

જૈન બુકસેલર માંગરોળ—કાઠીઆવાડ.

અમદાવાદમાં પુસ્તકો મળવાનું અને શુદ્ધતાથી બુક સુધરાવવાનું ખાત્રી લાયક સ્થળ —

વાડીલાલ કાકુભાઈ સંઘવી

સારંગપુર તળીઆની પોળ

અ મ દા વા દ

જુજ નકલો સીલીકમા છેઃ

૧ આદર્શ જૈન	૦-૪-૦
૨ મહાવીર જીવનરેખા	૦-૩-૦
૩ આદર્શ સાધુ	૦-૪-૦

લખો —

૧ શ્રી જૈનસસ્તું સાહિત્ય પ્રચારક કાર્યાલય
કલોલ

૨ મગનજી હરજીવન ચીતલીયા, જૈન બુકસેલર
માંગરોલ-કાઠીઆવાડ

એક અભિપ્રાય.

બીજા મતવ્યોમા ચાહે તેગના મતભેદ હોવા છતા જૈનોના ત્રણે ફિરકાઓ જેમા એક વ્યાપ્ય પીઠ પર ઉભા રહી શકે છે તેના આહિત્યનુ સશોધન પૂર્વક પ્રકાશનકાય કલોલનું જૈન મરનું સાહિત્ય પ્રચારક કાર્યાલય આજે કરી રહ્યુ છે તે સર્વથા અને સર્વદા ઉત્તેજનને યોગ્ય છે

માવજી દામજી શાહ
મુમ્બાઈ-ઘાટકોપર

પ્રસ્તાવના.

અમૃત પ્યાલી

જીવનના પૃષ્ઠે પૃષ્ઠમાંથી આત્મસૌંદર્યના શીતળ રસભર્યા ઝરણાંઓ વહાવતા એ પ્રાચીનકાળના મધુર ઋષિમુનિઓ, અવધૂતો, યોગીઓ ને સાધુસતો આજે ક્યા છે ? ક્યા ગયા એ ગુલાબી યૌવનથી ચકોચક ભરેલા 'બ્રહ્મચર્ય' ની સાક્ષાત્ મૂર્તિ શા સુંદર દૈવાશી ચ્હેરાઓ ! આર્યાવર્ત્તની એ અમોલી સંપત્તી રીસાઈને શું ચાલી જ ગઈ ? અહા ! એ હસતા બુલબુલો શું આ બગીચામાંથી ઉડી જ ગયા ? કોઈ કહેશે ? ક્યા ચાલી ગઈ એ બધી ભવ્ય ભાવનાભરી તેજસ્વી માનવમૂર્તિઓ !

ખરેખર, એ ચેતનમૂર્તિઓ આજે અલોપ થઈ છે દૂર, દૂર અતિ દૂર, કાળના ગર્ભમાં વિલીન થઈ છે સાપ ગયા ને રહ્યા માત્ર લીસોટા

હજારો હૃદયને હચમચાવે એવા પ્રતાપી વ્યક્તિત્વની–સાધુતાની કલ્પના ય કરતા આજે કંપ ચડે છે કોઈ તેજસ્વી આત્માના નૂરની ઝાંખી કરતા બુદ્ધિ 'બીચારી' હરી જાય છે કોઈ કાલ્પનિક પ્રબળ પ્રકૃતિના સાધુ–પુરૂષની આત્મશક્તિઓને ઉછાળા મારતી જોઈ ચક્ષુઓ, હર્ષને બદલે શરમની મારી નીચી કાં નમી જાય છે ? કારણ ? આજની ભૂમિ પોચી છે ભાવનાને બીમારી ચોટી છે 'આદર્શો'એ આંખ મીંચાવી છે, ચારિત્રમા મોટા 'ભગંદરો' પડયા છે વિચારોમાં વિકૃતતા ઉતરી છે, સેવા' મા સ્વાર્થનો ભોરીંગ પેઠો છે પરોપકારમા પાખંડી હૈત્યે થાણા જમાવ્યા છે અને આચારમા મોટું શૂન્ય ૦ ચીતરાયું છે ! બીચારી કલ્પના કાંપે નહિ તો શું કરે ? બુદ્ધિને થાક ન ચડે તો બીજુ થાય શું ? અને દૃષ્ટિને ક્યો પ્રકાશ દોરવા સમર્થ હોય !

ગયું ગયું એ નૂર ગયુ એ ચમકારા કરતી કાંતિ ચાલી ગઈ કોમળતા ગઈ કઠોરતા રહી મજવા ગઈ જડતા રહી.

ચૈતન્ય ગયું જડ ખોખું મડદું પડી રહ્યું સાપ ગયો લીસોટા રહ્યા આત્મા ગયો - પુદ્ગલ પડી રહ્યું - ભાવના ઉડી ગઈ ભાટાઈ ખીલતી રહી, આદર્શો આથમી ગયા ને દીક્ષાના આધળીયા રહ્યા રે સાધુતા ગઇ અને શઠતા સાધુતાને નામે રૂવાબથી વિચરવા લાગી, શાસ્ત્રો ને સ્મૃતિઓ લોહી ઝરતા શસ્ત્રો રૂપે વપરાવા લાગ્યા, ત્યાગ ગયો વેશ રહ્યો સ્વામિભક્તિ ગઇ, બનાવટ આવી અ ત રની સુવાસ ગઈ, ઉપરથી 'પ્લાસ્ટર' કરવાની ચાલાકી ઉતરી, આત્મશાતિ-સ્થિર શાતિને સ્થળે સ્મશાન શાતિ જ મી, યોદ્ધાની યુદ્ધ કૌશલ્યતાને સ્થાને ખૂનીની નબળાઇ ઉભરાવા લાગી ! પરમસિદ્ધિના પુરૂષાર્થો પાતરાના મીસ્ટાનોથી પીગળી ગયા, સમ્યક્ત્વની વાતો વેરાગી રાસોના વેપારની એક વસ્તુ બની, ધમ ના સગીતમા બગલા વૃત્તિએ વાસ કર્યો, સાધનાના ગગનવિહારી વિચારો પોથીઓની જ જીરોમા જકડાયા 'સિદ્ધ' ને સદાય મૃત્યુ પછીનો જ પ્રદર્શનની ચીજ તરીકે જોવા જેવી

ચીજ મનાઇ, આ જીવન સ્વર્ગ કે જીવન મુક્તની કલ્પનાય અભડાવતી લાગી, અને આધ્યાત્મિક દશા, એટલે બાળકના જેટલી સરળતા, નિર્દોષતા, નિખાલસતા ને સ્વ સ્વ રૂપમા 'રમણ' કરવાની દશા તરીકે ન સ્વી કારતા કેવળ રોતલ-રડતી સુરતોને 'આધ્યા ત્મિક પ્રતિમાઓ' તરીકે પુજા કરવાની ઘેલછા ને મૂર્ખાઈ જન્મી સાધુતાની ફૂલવાડી કરમાઈ ગઈ

આ દશા શુ અનહ્ય નથી?

જગત આખાને પોતાનુ અને પોતાથી ભરેલુ માનનારા એ સાધુસતજનો આજે પોતપોતાના અલગ વાડા રચીને તેમા ગોંધાઈ રહ્યા છે પથ અને ગચ્છોની ાટમા -એ ગટરોની હરનિશ ચાલુ સ્મૃતિમા પોતના આત્મ તેજ હણુતા રહ્યા છે અને સસારને કે સસારી વાસનાઓને 'રામ રામ' કરી છૂટેલા એ અલખરામો-મુનિવરો બીઆરા દિવ્યતા'ના ચોગાનમા આવી વસવાને બદલે આપ તુચ્છતાની ગલી કુચીઓમા ફગાવ

નાચ કરતા જોવાય છે મિથ્યાભિમાનના ઉકરડાઓ ખોદવા પાછળ કુકડાઓ ચોટી પડયા છે ‘ ઉર્ધ્વ ગમન ’ની પ્રતિજ્ઞા લઈને સ સા રથી દૂર પડેલા આજે બહુ જ શાંતિપૂર્વક અધોગમનના અખતરાઓ આદરી બેઠા છે. કેવળ ઉપર છપરની ક્રિયાઓ કે ઋપાટીપરની દોડા દોડીમા 'અ દર'ના ઉ ડાણને સ્પર્શ ન થઈ જાય તેની સ પૂર્ણ કાળજી સાથે જીવન અને જીવનના સુન્દર તત્વોનો નાશ કરી રહ્યા છે આજના સાધુઓ__કહેવાતા સાધુઓમાથી સેકડે ૯૯ ટકાની આજ દશા !

શાતિના હિમઝરણાઓ તેમની તામસિક પ્રકૃતિની આગળ આગળ ટકી શકતા નથી એટલે અશાતિના દાવાનળ નીચે તેમણે સહાય શેકાવુ જ રહ્યુ ગમે તે વાસના કે લાગણીઓ આવી તેમને ગમે ત્યારે વીંધી શકે તેથી સાધુતાને તેમના હાથે વિધાવુ જ રહ્યુ સ સારીઓ પોતાના વ્યવહારથી વિરામ લઇ શાતિ લેવા એ મૃગજળ શા દેખાતા આબાઓની છાયા નીચે જાય ત્યા તો બાવળીયાઓના કાંટા

લોકાય ને વધારે સતાપે કચન અને કામી-
નીઓના કહેવાતા ત્યાગી પાચ મીનીટના એકા
તમાં એકાદ યુવતીના કટાક્ષથી ઘાયલ થઇ
જાય ! કચન અને પરિગ્રહ ત્યાગનો Show
ખાનગી સ્થળોમા સઘરાયલા કપડા કામળના
ભરેલા પટારા, પોથાના ઢગલાઓને જમે બાજુ
ચીતરાયલી મોટી મોટી રકમો છૂપાવવા મિથ્યા
પ્રયત્ન કરે ! 'સમભાવ મા રહેવાની ઘોર પ્રતિજ્ઞા
પણ રહેજ ટીકાથી આકાશ પાતાળ ફોડી નાખ
વાની ગર્જના કરે, ક્ષમા એના જીવનમાથી
ચાલી ગઇ છે કારણકે ઉદારતાનો દુષ્કાળ
પ્રવર્તે છે ' અદર ના તેમ જ બહારના બન્ને
પ્રકારના કલેશો વચ્ચે તે સડે છે જેથી તેના
જીવનમાથી આશ્ચર્ય તત્વ લગભગ આલોપ
થયું છે

પુસ્તકો પુસ્તકો ને પુસ્તકોમાથી જ
જ્ઞાન મળે અને પુસ્તક-પોથા સિવાય જ્ઞાન
નહિ, આવા વિચારની બાલાવસ્થામા એને
' જીવન ' નામના પુસ્તકને વાચવાની બહુ
ઓછી પરવા છે ચારિત્રના ' હરફ ' વગર

પુસ્તકનો પ્રારંભ થઈ શકે નહિ કે માનવતા વિકસી શકે નહિ, એ વાત તેને આજે મંજુર નથી, અને કદીય પોતાની બાહ્ય પ્રવૃત્તિને થંભાવી, ઘડી ભર થંભાવી પોતાની પ્રવૃત્તિની યોગ્યાયોગ્યતાનું નિરિક્ષણ કરવા તેને 'આત્મ ઝુંપડી'માં પેસી વિચાર સરખો કરવાનો વિવેક નથી સૂજતો રે આ સાધુતા કયા મ્હારી એ કાપનિક સાધુતા ને કયા આ ? કપનાના સાધુ દૂર રહેજો આના સ્પર્શથી !

વિશ્વનો વિશાળ વાયરો છોડી સાધુઓ–ત્યાગીઓ–અલખો કે કહેવાતા અબધૂતો પણ કુવાના દેડકા જેવી મનોવૃત્તિ ધરાવે, મીઠાશ ને બદલે ઝેરના ફૂવારા ઉડાડે, શાંતિને બદલે અશાંતિના આંદોલનો પોતા'માંથી ઉપજાવે અને ન તો પોતાનું સાધી શકે કે જગતને 'સાધુતા'ના માર્ગે વળવાની પ્રેરણા કરી શકે તો તે સાધુ જીવન, એ મિથ્યા જીવન છે અ સાધુતાનું આબાદ લક્ષણ છે જડ પૂતળાઓ નો 'ઑટોમેટીક' નાચ છે જગતને ઠગવા સારૂ

ભરાયલો એ 'બહુરૂપી'નો બજાર છે પ્રપચીઓની ચોકખી પોપનીલા છે

સાધુજીવન તો વદનીય હોય, સ્વાભાવિક જયા વદનાની અતરથી વિધી થતી હોય ત્યા જ સાચુ સાધુ જીવન છે ત્યા ન હોય વેર ઝેર, કલેશ કે ઝઘડા, ન હોય કદાપી ખાલીશતા ભર્યા તોફાનો ને વિસવાદી જીવનની કિલષ્ટ તાઓ! એનો સ્વભાવ હિમાળો ખાવું હિમાળો પીવુ હિમાળો, ને આદર્શ હિમાળો ધ્યેય પરમ શાતિ!

ત્યારે શુ, ખૂબ વિનય ને માનભેર જૈન સમાજના સાધુઓને પૂછી શકાય કે 'આપ કયા છો?' દુનિયાના દરે૦ સપ્રદાય કરતા જૈન સાધુઓનુ જીવન હજુ ઘણું ઉચી કક્ષા એથી જીવાતુ મનાય છે તો આપ ખરેખર માનો છો કે આ જીવન જે રીતે આજે જીવાઈ રહ્યુ છે તે જીવન ઉચી કક્ષાનુ જીવન છે છે?

જવાબ હકારમા હોય તો, ખ્યાલમા રહે, આત્મવચના એ મહાપાપ છે જગતને છેતરી

શકાશે પણ અંતરાત્માને કદી જ ઠગવાનો વિચાર પણ ત્રાસજનક નીવડશે અને ઉત્તરે; 'નકાર'મા હોય તો ઠીક ,છે કૃપાની રાહે પહેલી તકે બીજા પોથા પોથીઓની પાછળ મગજનો ખીચડો કરવા કરતા, અને વાચીને એકપણ સુંદર સ્થિતિ જીવનમા ન ઉતારવા કરતા સાધુ જીવન ઉપર ચડી ગયેલા વિકૃતિના થરો દૂર કરવા કેવળ 'સ્વ'ના કલ્યાણ ખાતર અને તે દ્વારાજ 'પર'નુ કલ્યાણ નીરખી લેવા 'આદર્શ સાધુ'નુ જીવન દુનિયાને, આજની દુનિયાને કલ્યાણકર નીવડે, તે જાણવા પ્રય ન કરશો પ્રયત્ન જ માત્ર નહિ પણ 'મથન' કરશો અને ત્યારે જ જણાઈ આવશે સૂત્રોના ઉપર ઉપરના શબ્દો વાચી, ગોખી મારી, પોપટની માફક પઢી જઈ, સાધુ લેબાસ અને ઉપર ઉપરની બહારની કેટલીક એકટીંગોમાજ સમાપ્તિ માનનારા, જ્યારે સૂત્રોના ઉંડા અને અંદરના રહસ્ય-ભીતરના 'હરફો' ઉકેલે,શાસ્ત્રો એ શ્રાવકો સામે કેવળ સમજાવી દેવા પૂરતા કે ઉપાશ્રયની

શોભા રૂપે ન રાખતા જીવનમા પચાવતા શીખે અને તેમાથી એક 'ચતન્યશક્તિ' જન્માવી અનેકમા ચૈતન્ય પૂરે એજ આધ્યાત્મિક જીવનની સાચી ખુશબો–સફળતા ગણાય, અને ત્યારે જ સમજાશે કે ગુરુ કરતા 'મળ્યા' મા 'વાહ વાહ' પોકારનારા મુનિઓ (!) પાચ પચાસ ભોકડાઓની જમાત ભેગી કરવામાં, ચોકખી અધ્યાત્મશાસ્ત્રની માનસશાસ્ત્રની, અને માનવતાની હાસી કગવનારા ફારસીયા જ માત્ર છે! ત્યા અધ્યાત્મના આધળીયા જ માત્ર છે અનધિકારી ચેષ્ટાઓ જ માત્ર છે! ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાનને 'વાયંડુ' બનાવનાર જીવતા યત્ર માત્ર છે!

આ વસ્તુ સ્થિતિ સાચુ ઔષધ માગે છે તે ધ્યાનમા લઈ મારી મનોસૃષ્ટિમાં રચી રહેલાં એક આદર્શ સાધુનું આ ચિત્રામણુ રજુ કરૂ છુ! ચિત્ર કેવુ ખીલ્યુ છે, કે કેવુ બન્યુ છે તે કથવાનો અધિકાર મ્હારો નથી વાંચકો, સાધુઓ, સન્યાસીઓ સમભાવમય

દષ્ટિથી વાચે, રગો, અને તેની પાછળના સૂક્ષ્મ રગો ઉકેલવા પ્રયત્ન કરે, અદરના ઝરણુા ઓના જળ પોતાને પચી શકશે કે કેમ! પીવાથી ફાયદો કેટલો થશે અને આજનુ જીવન પલટો માગે છે કે કેમ તે પર તટસ્થ રહીને પોતાની વિચારણા ચલાવે, નિશ્ચય કરે ને આચરે એમ આશા ગખવામા કાઇ વધારે પડતું નથી

હુ તો ત્યા સુધી ઈચ્છુ છુ કે અભિ માનનો સૂર બાદ કરીને, કે નવા કે જૂના ઘરડા કે જુવાન દરેક સાધુ, ને સાધ્વી પોતાના નવા જીવનના-સાધુ જીવનના ઘડતર માટે સાધુતાની ગીતા રૂપે 'આદર્શ સાધુ' એક સૂત્ર રૂપે માની અપનાવે! પચાવે ને પોતે જ્વલત જ્યોતિ રૂપે બની રહે! અસ્તુ

આ પુસ્તક લખવામા પ્રભુ શ્રીમહાવીર સ્વામી રામતીર્થ, મહાત્મા ગાધી, મુનિશ્રી શાતિવિજયજી (આબુ) તથા જે ટ્રણમૂર્તિના ઉદ્દેશઓ, શક્તિઓ, ભાવનાઓ, સિદ્ધાતો, દશા ને [illegible] પ્રેરણા

મ્હને સહાયરૂપ નીવડી છે, જેમાથી જેટલા જેટલા સુદર તત્ત્વો લાગ્યા છે તે તે વીણી લઈ એક 'આદર્શમૂર્તિ'—આ દુનિયામા વસતી સાધુ જીવનની જીવત પ્રતિમા આલેખવાનો નમ્ર પ્રયાસ કર્યો છે

મ્હારા 'આદર્શ જૈન' પુસ્તકના પ્રાગટ્ય પછી નિત્ય નવી નવી વ્યક્તિઓ તરફથી ચાલ્યા આવતા પ્રોત્સાહકનો વાચ્યાપછી મ્હારા મનોમદિરમા જે પ્રતાપી 'આદર્શ સાધુ' ની આકૃતિ ખડી થઇ, તેજ આ આદર્શ સાધુ સભવિત છે કે આકૃતિને શબ્દ રૂપે ઉતારતા કેટલાક રગો રેલાયા હશે, છતાય 'આદર્શ સાધુ' નુ રેખાદર્શન કરવામા વાચકોને થોડો ઘણો પણ સતોષ થશે તો પણ હુ પોતાને ધન્ય માનીશ

આ પુસ્તકની શૈલી 'આદર્શ જૈન' જેવીજ છે જે શૈલી મે સકારણ સ્વીકારેલી છે વાક્યો કાપવાનો હેતુ એકજ કે વાચનાર પ્રત્યેક પદે થોડો વિરામ લઇ તેના પર આસ્તે આસ્તે વિચાર કરી શકે, દરેક લાઇને જરૂર

સ્થાને ચોક્કસ શબ્દો ભારપૂર્વક વાચી વસ્તુનુ મૂળ પારખતા શીખે

આ હેતુ 'આદર્શ જૈન'મા પાર પડતો હોય એમ કેટલાય વાચકો પાસેથી સાભળ્યું છે તેથી આ પુસ્તકમા પણ તેને જ અનુસરવાનુ ઠીક લાગ્યુ

ઈચ્છુ છુ કે આ 'અમૃત પ્યાલી'નો અર્મ સમજવા મ્હારા પ્રિય વાચકો પ્રયત્ન કરે અને જીવન શાતિ વહે ॐ

લેખક

આદર્શ સાધુ

શું વાંચશો ?

લેખક શ્રી બસીના બીજા પુસ્તકો

આદર્શ જૈન (૧) (ત્રીજી આવૃત્તિ) છપાય છે	જૈન સમાજની વર્તમાન મૂડ઼ાઇ સ્થિતિમાં સાચા જૈનનું તેજસ્વી સ્વ૧ દર્શાવતુ એક અનુપમ પુસ્તક: કિંમત ૪ આના
આત્મવીરની કથાઓ (૨) (બીજી આવૃત્તિ)	જૈનોના જૂના કથાસાગરમાંથી વિણેલી ૨૪ રસિક કથાઓ કિંમત ૪ આના.
જૈનોના મહાન રત્નો (બીજી આવૃત્તિ) છપાય છે	જૈનત્વના પાણીથી ઝળકી રહેલા ત્રણ મહાનુભાવોના ચરિત્રો કિંમત ૧ રૂ

હવે પછી છપાશે !

જૈન શાસનના તારાઓ (નકલ પહેલું)	વર્તમાન જૈન સાધુ સમાજમાં પ્રસિદ્ધ આચાર્ય ને મુનિરાજોના તે ને છાયા આલેખના સાચા રેખા ચરિત્રો કિંમત હવે પછી
ચૈતન્ય પોત	સમાજના અગત્યના પ્રશ્નો પર તદ્દન સ્વતંત્ર ને નવીન આલોચના કિંમત હવે પછી

આદર્શ સાધુ

સિદ્ધિ સિદ્ધિ!
પરમ શાંતિ ને સિદ્ધિની શોધમાં
જીવનની તેજસ્વી મશાલ લઈ
આત્મા ને પરમાત્માનો યોગ સાધવા નીકળેલા
સાધુ!
દુનિયાની ઋદ્ધિને છોડી
પરલોકની સિદ્ધિને સાધવા ચાહતા, પ્રિય સાધુ
વંદન હો, વંદન હો!

* * *

સાધક! પરંતુ
જરા પાછું વળીને 'ધર્મલાભ'ના સંગીત
સંભળાવોને!
જરા 'ઇધર ભી' નજર નાખી
તમારા જીવનની તેજસ્વી જ્યોત જોવાદોને!
ચાલ્યા જશો ના!

ચીતરી લઉં છુ, હો!

* * *

પૃથ્વી પરનુ અમૃતબિંદુ
તેજ આદર્શ સાધુ

* * *

ચીતરૂં છુ હો!
રે જય મધુર જ્યોત!
પણ, આદર્શ સાધુવર!
આપની આવી
રમણીય આકૃતિને કેમ ચીતરી શકાશે?
"ચીતર! ચીતર! ગરજ હોય તો–"
'ચીતર જલદી' કહો છો,
પણ મારાથી આ બેહદ દૃશ્ય, તે
કળામય ચિત્ર નથી ચીતરાતું
ચીતરનારી પીંછીએ એવી
પ્રખર તાલીમ નથી લીધી,
રંગોભર્યા આ હૃદયભાવે
સુંદર તપશ્ચર્યા હજુ નથી કરી,
આ પીંછી ને રંગો બધાજ અધૂરા છે
જોયેલુ ને અણજોયેલુ,

કલ્પેલુ કે અણુકલ્પેલુ,
કાઇજ આમા ઉતરતું નથી,
પીંછી ને રંગ-પ્યાલીઓ દૂર દૂર
હોય ! પોકારીને ઉડી જાય છે !
પણ ભાગ્યવતી થાવાને
ઉમળકાભેર પાછી ઉતરી આવે છે
આદર્શ સાધુના અદ્ભૂત રંગોની મિલાવટ
આ પીંછીથી થશે ખરી ? બોલો-બોલો જી !
આ તમારા સૌમ્ય ને શીતળ દર્શનની-
રસિક સમાધિમા
મારી પીંછીય પોઢી જાય છે !
આ પવિત્રતાની આદર્શ રેખાઓ
ચીતરવાને તે કમતાકાતી પોકારે છે
છતા "ઉભા રહેજો ! સાધુવર,
જરા ચીતરવા દો આ અદ્ભૂત સ્વરૂપ !"
આ રૂપને ચીતરી
કલમને ય રૂપવંતી થવા દેજો !
ચીતરુ છુ હું, હલશો ના હો !

* * *

સાધવા નીકળ્યો છે તે સાધુ,

* * *

સંસારના ક્ષેત્રે

સંસ્કારી વાતાવરણ જમાવી

સાધનાના શિખર પર
વેગવતી ચાલે ચડી રહ્યો છે તે સાધુ
પરમ તત્ત્વની શોધમાં
આત્માના પૂર વૈભવથી દોડી રહ્યો છે તે સાધુ
સાધનાનું અંતિમ ફળ તે 'સિધ્ધ,'
એવા સિદ્ધ 'થવા' મથનારો તે સાધુ
જગતની બધીય તુચ્છ જંજાળો છોડી
'સાધવું' એજ જેનું પ્રિય સૂત્ર તે સાધુ !

* *

સાધુ એટલે શાંત ચિત્તનો સાધક –

સિદ્ધને સાધવા જ એ તે સાધુ,
સિદ્ધિઓને વરવા મથનારો તે સાધુ
જીવનની પ્રત્યેક પળને
'અડોલ ધ્યાન'માં રોકી
નિર્વાણની નિગૂઢ સમસ્યાઓ ઉકેલે,

વિશ્વના સર્વ તત્ત્વોનું શિરોમણિ
મોક્ષનો જે ઉગ્ર ઉપાસક બને
અને સાધનાના મંદિરનો જૂનો જોગી થઇ
આત્મયોગની ધૂણી ધખાવે,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

આત્મદર્શન જેના જીવનની જંખના હો !
મુક્તિ–સ્વાતંત્ર્યમંદિર છેલ્લો વિસામો હો !
આત્મ'ઝરા'મા જેનું નિશદિન રમણ હો
તેજ આદર્શ સાધુ

* * *

'સાધુત્વ' એ આત્માની 'ઉચ્ચ' દશા છે

જીવનની એ 'ઉડણ પાવડી' છે,
અનેક વર્ષોના પુણ્યના યોગે
સાંપડેલી એ પવિત્ર પરિસ્થિતિ છે
મનના વ્યાપારોની એ મોડી કમાણી છે
દિલની ભાવનાઓનો આબાદ પડઘો છે
આત્માના અમૃતનો એ 'વહેતો ઝરો', છે,

પ્રગતિ પામતા માનવનું મહા-નિશાન છે,
સાધુત્વ એ જીંદગીની
ઝળહળતી એક રોશની છે
આગ, આગ ને આગ પીધા પછી!
શાંતિનું એ એકજ હીમ ઝરણું છે
મસ્તરામોનો મધુર ટહુકાર ને
અલખ યોગીઓનું એજ સુંદર ગાન છે,
ઉન્નત ભાવનાશાળીનું સ્વાદિષ્ટ ભોજન
એ કેવળ 'આદર્શ સાધુતા' છે
આત્માની પરમ દશાએ
'સાધુત્વ'ના વાઘા વિચારપૂર્વક પહેરાય,
આત્માની મનોહર સ્થિતિએજ
સાધુત્વ'ના ચમકારા જોવાય!

* * *

'સાધુત્વ' એ ખાંડાની ધાર છે,

ખાંડાની ધારથી ન 'વિંધાઈ' શકે,
એજ 'સાધુત્વ'ને દીપાવી શકે છે
જીવનને નવદીક્ષા આપનારો એ ગુલાબી રંગ છે
ભાવનાને ધાર આપનારી સુંદર શરાણ છે—

જીવનને ગુલાબી રંગ ન આપે તે
'સાધુતા' એ શબ્દોની પોકળ 'લીલા' જ છે !
ભાવનાઓને ઉન્નત ન બનાવે તો
શબ્દશાસ્ત્રીઓના માત્ર હસી ખેલ છે !
મનુષ્યની માનવતાને ખીલવનારી
એ કાશ્મીરનો હરીયાળી ભૂમિ છે,
આત્મસૌંદર્યના પિપાસુ 'લાલો'નો
એ જ મનોહર સુગંધી બગીચો છે
ત્યાગના ચક્રવર્તીઓનું એ ઉંચું સિંહાસન છે;
ઇંદ્રોના ઐશ્વર્યને પણ શરમાવે
તેવું ભવ્યને રૂપાળું આજીવન સ્વર્ગ છે
એ 'આદર્શ સાધુત્વ' જ
જગતને પૂજનીય ગણાય

* * *

નજર પડે ત્યાં
આંખ ઠરી જાય,
એવું અમી જેના અંગે અંગમાં હોય,
સાધુનો ચ્હેરો
એવો નિર્મળ ને રસિક હોય
કે તેને સદા પીધા જ કરીએ !

એવું વિરલ સૌંદર્ય ત્યાં લહેરીયાં લ્યે
કે ફરીફરીને જોવાનું દિલ થાય,
એવી રસભરી મધુરતા ટપકે
કે એની રેખાએ રેખા ફરી ફરી વાચીએ
ચ્હેરાની રમ્યતા જ
જોનારને હર્ષના આંસુ પડાવે
મુખ પર મદમદ હાસ્યની
સ્વચ્છ ને નિખાલસ સુરખી ઝળકી રહે!
જોનારને જડી દે તેવું
મોહક સ્વરૂપ ત્યાં બેઠું હોય!
ચ્હેરામાં નરમાશ ને મૃદુતા સિવાય
બીજું કાંઈ જ ન હોય,
પ્રેમના તેજ સિવાય ત્યાં
એક પણ ભાવનું દર્શન ન થાય
સુંદર વ્યક્તિત્વની છાપ
એ તેના ચ્હેરાનું લક્ષણ હોય,
તેના પ્રતાપી ચ્હેરા પર
એટલી જ ભવ્યતા ને સાદાઈ હોય
એ ચ્હેરામાં પ્રભુનો ઠંડો સ્પર્શ હોય
હસમુખો ચ્હેરો ને કુમળા ભાવો

જોનાર પર જાદુ કરે,
ભલમનસાઇ ને ભોળી ઉદારતાની
ઘેરી છાયાઓ ત્યા પડી હોય,
એવો કોઇ મધુરો ચ્હેરો
સ્વાભાવિક જ સૌને શીતળતા આપે,
એની પવિત્ર છાયા નીચે બેસતા
આંબાના જેવી ઠંડક મળે
દિલના ઉકળાટો, આપણા શમી જાય,
સંસારના સંતાપ-દુઃખડાંઓ ભૂલી જવાય,
અને જીવનનો થાક દૂર થઇ
સુઝવણો વિસારી અખંડ તૃપ્તિ અનુભવાય !
તેજ પરમ સિદ્ધિના માર્ગે દોડતો
વિજયના ડંકા વગાડનારો આદર્શ સાધુ

* * *

જેની આંખમા અગમ્યવાદનુ તેજ છે,
અનેકરંગી રમણીય ચિત્રો ભર્યા છે
મીઠી કલ્પનાનુ ત્યા સૌંદર્ય છે, ને
ભાવનાની જ્યોતિ ઝગમગે છે,
બ્રહ્મચર્યનુ પાણી ઉછાળા મારે છે,

નિશ્ચયબળના તેજસ્વી કિરણો ફૂટે છે,
સાધુતાના સૌમ્ય ને શીતળ ફૂવારાઓ ઉડે છે,
ભલમનસાઈ દર્શાવતા ભવાઓજ
જીવનનો અરધો ઇતિહાસ બોલે છે
સ્વાભિમાનની ખુમારી
એના ઓષ્ઠ પર શાંતિથી બેઠી છે,
એવી શાંત પ્રભાવયુક્ત મુખમુદ્રા જોતા જ
કાવ્યમય લાગણીનો પ્રવાહ છૂટે છે
ને પાછળ પાછળ સૌ ભમ્યા કરે
એવુ 'કૈંક' અદ્ભુત જેનામા ભર્યું છે
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

સોનુ રૂપુ હીરા માણેક ને પત્થરો
જેના નિસ્પૃહી ને નિર્મોહી આત્માને
બધા સરખા જ ટુકડાસમ ભાસે,
રૂપસુંદરી કે કુબ્જાઓ, બન્ને
તેને મન એકજ કાષ્ટની પુતળી લાગે !

કુંચન અને કામિનીના ત્યાગી,

લોભ, કે મોહના શસ્ત્રોથી, વિધાય નહિ,
સમ્રાટના સમ્રાટ, ને
ચક્રવર્તીઓના ચક્રવતી,
એવી વિપુલ આત્મસમૃદ્ધિના
ખજાનાના સ્વતંત્ર માલિક તે આદર્શ સાધુ

* * *

સંસાર છોડીને સન્યાસના વસ્ત્રો સજે છે,

નવદીક્ષાના દહાડે મસ્તક—વાળના લોચ કરે છે,
કરીને 'પોતાને' કહે છે;—
" અરિહંતની ઉપાસના વિના
ને સિદ્ધની સાધના સિવાય
કે- નીતિના પથને ઝળકાવ્યા સિવાય,
મારે મસ્તકે કોઇ કામ જ નથી"
સાધનાના પથિકનો એ પહેલો ધર્મ છે,
સંસારને છોડતા તે
સંસારની વાસનાઓને પણ તિલાંજલિ દે છે;
દુનિયામાં દસીં દેખાતો, ને

જગતની ઝેરી જ જાળો તે છોડે છે
ને?
ને 'કરેમિભંતે' નુ પરમ 'પચ્ચખ્ખાણુ' લે છે,
એટલે જીવનભર 'સામાયિક'મા—
'સમભાવ'મા જ રહેવાની ઘોર પ્રતિજ્ઞા કરે છે:
એ ભીષણ પ્રતિજ્ઞાનુ
પળે પળે 'જયણા' પૂર્વક જતન કરી
ક્ષણે ક્ષણે મન, વચન ને કાયાથી
આત્મવિકાસમા એક એક ડગલુ આગળ ભરે છે
તે આદર્શ સાધુ

*　　*　　*

જીવન આખુ ય જેનુ
સંપૂર્ણ 'સામાયિક' મય છે,
તે પ્રતિપળે પોતાના સામાયિકની ક્રિયામાથી—
'સમતા' ની શક્તિ મેળવે
ક્રોધ પર કાબુ મેળવવાની કળા જાણે,
સ્વ-પરના કલ્યાણુની ખોજ કરે,
માનસિક ને વાચિક દોષો હણે
યન્યતામાથી ચૈતન્યતામા 'ધસતો' જાય.

સાત્ત્વિકતાની ચાંદનીના તેજ પીએ
સ્વાતંત્ર્ય, શોભા ને સામર્થ્ય
freedom (liberty of Soul)
Grace & spiritual Power
વધારે ને વધારે મેળવી સ્ફુરાવે
આત્મ–સ્વરાજ્યનો સ્વાદ ચાખે,
એકાગ્રતાનું 'ધ્યાન' શીખે,
ક્ષમાનો વીર–મંત્ર પઢે,
અને આત્મબળ–Soul Force થી
પોતાની શુભ આત્મશક્તિને ખીલવી
મોક્ષના દર્શન કરવા રાતદિન ઝંખે
સંપૂર્ણ સ્વાવલંબન સાધી
આત્મ સંશોધનનો માર્ગ પકડી
આત્મવિકાસ સાધવાને તલ્પી રહે,
એજ–સાચુ 'સામાયિક
ને 'સામાયિકમય' આદર્શ સાધુ !

* * *

વૈરાગ્ય મજીને 'નિર્માલ્ય' કે શિતલ ન બનતા
જે બહાદૂર 'યોધો' બન્યો છે,

મર્દાનગીના ખેલ ખેલીને
સતત ઉદ્યમના ફળ રૂપે જ સુક્તિને તે જુએ છે
જેના અખંડ આત્મવિશ્વાસ દ્વારે
અનંત શક્તિઓ આવી સાફલ્ય ખખડાવે છે,
ને દુનિયાના ઉજળા ઇતિહાસમાં
અદૃશ્ય રીતે સુંદર ફાળો જે આપે છે
તે આદર્શ સાધુ

* *

સપાટી પરની ક્રિયાઓ છોડી દઇ
'અંદર'ના ગર્ભને વિદ્યુતશક્તિથી જગાડે છે,
પોથીઓના 'સ્થૂળ' શબ્દો કરતા
ભીતરના 'હરફ' ઉકેલવાની તકલીફ ઉઠાવે છે
બહારની અસરોથી દૂર થઇ
'અંદર'ની પ્રેરણાથી જ ક્રિયામા ધકેલાય છે
અને અનિશ્ચિતતામાંથી નીકળી જઇ
ચોક્કસ 'ધ્યેય' તરફ જીવનનું સુકાન વાળે છે જે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

‘આદર્શ સાધુ’ ના જીવનનુ ‘ધ્યેય’

એકજ—અંતિમ એક મોક્ષ, છે:
મુક્તિ એજ તેની સાચી દોલત છે

* * *

પંથ વાદ, ગચ્છ ને વાડાઓ

કે તુચ્છતાના એ બધા પ્રદર્શનોની
શૃંખલાઓ ને દિવાલો તોડી જે
નિરંતર ‘દિવ્ય’ ને દિવ્યતાના જ
ખૂલ્લા મેદાનમા વિચરે છે,
તળેટીના ‘ લોક’માર્ગી—રસ્તાઓ છોડી
ચમકતા સ્વાતંત્ર્યગિરિ—
શત્રુંજય પર ચઢવામા જેને ‘હ્હેજત’ છે:
મોહામણી ‘જાળ’ના માછલા ન બનતા
ઉંચે આકાશમા ઉડતા
પંખીની પાંખો જેણે મેળવી છે
તે આદર્શ સાધુ ’

* * *

જગત એને શાંતિનો ફિરસ્તો કહે,
વિશ્વપ્રેમનો પયગામ એ પાઠવે,
આત્માના અવાજને નિર્બંધ વહેવા દે,
આત્મતત્વનો સાચો પરિચારક હોય,
એવા સુંદર પુરૂષનું પ્રથમ દર્શન જ
એવું શાંત ને પાવનકારી લાગે,
કે ચિત્તના સળવળાટ શમી જાય,
મનને મીઠી સમાધિ પ્રાપ્ત થાય,
અને એ સુભાગી આત્માની સામે બેસી
આપણા દોષોની નિખાલસભાવે કબુલાત કરી
'હળવા' થઇ જવાના સ્વભાવત ઉમળકા આવે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

'ભરપુરતા'ની ભયંકર ભૂખ લાગી છે,
ને અપૂર્ણતાઓ હરનિશ જેને સાલે છે,
'ભરપુરતા'ને ભેટવા પૂરતી 'ફુરસદ' મેળવે છે,
અને એ તાકાદવાળી આધ્યાત્મિક ફુરસદમાંથી
આત્માને 'દિવ્યતા'ના દર્શન કરાવે
કુદરતી જીવનને કૃત્રિમ વચ્ચેનો ભેદ પારખે,
ને કશાયથી 'ભેદાયા' વગર

પોતાના 'ચોક્કસ લક્ષબિંદુ' તરફ
અદમ્ય ઉત્સાહે આગળ ધપે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

પાપ-'પરિણામ' થી નહિ, ...
પણ જે પાપ'વૃત્તિ'માથી મુક્તિ ચાચે,
દોરંગી દુનિયાના શબ્દો કરતા
'આત્માના અવાજને' માન આપી પૂજે,
પોતાના સબળ વિચારોમાથી જ
'વાતાવરણ' ને 'યુગ' જે પ્રગટાવે,
પોતાના સરળ શ્રદ્ધામય ને નિષ્પાપ જીવનથી જ
માનવ સમાજને જીંદગીનો સાચો મર્મ બનાવે
હૃદયના પરિવર્તન કરાવે,
અને દીર્ઘ, સતત ને તીવ્ર મનોમથનને પરિણામે
જગતના ચરણે જે કોઇ અલૌકિક
તત્વની ભેટ ધરે તે આદર્શ સાધુ

* * *

'જીવન' એ જેનું પ્યારૂં પુસ્તક છે,
'ચારિત્ર' તેના પુસ્તકનો પહેલો હરફ છે:
મોક્ષ એ જેની કિતાબનો 'સંપૂર્ણ' અંત છે
ને માનવતા જ બસ ! જીવનની લિપિ છે

શુભ ગુલાબી રતાશ
એ એના આત્માનો મોહક રંગ છે,
એવા રંગીલા આત્માને પુન પુનઃ પઢવા કરવું,
એજ જેની પવિત્ર ગીતા છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

બુલબુલ પક્ષીના જેવું
આનંદ હાસ્ય જેને વર્યું છે,
વાતાવરણને ખુશબોદાર બનાવી દે
એવા પુષ્પ જીવનના જ્યા પરિમળ છે,
સ્નેહ, સત્ય ને સૌંદય
આનંદમાથી સજોડે સ્પુરાવે છે,
ઉચ્ચ, ને ભવ્ય આનંદ ભોગવતા આવડે છે
ચ્હેરો સદા હસતો ને મીઠાશભર્યો હોય,
ત્યાથી વ્યથતાના પાપ નાશે છે
પુણ્યશાળીની મુદ્રા પર તે
નિર્દોષ હાસ્ય હીંચકા દયે,
એક એક હીચકા પરથી તે
સિદ્ધિના વાયરાને વધારે સ્પર્શ કરે!
હસવુ ને હસાવવુ એ જેની પવિત્ર ફરજ,
એવા સ્વય જે આનંદ સ્વરૂપ હોય,

આનંદ આનંદમે આનંદ
એજ જેનું ખાણ ને પીણું હોય,
એ તાજા ખુશનુમા ચ્હેરામાંથી
આનંદનો જ એક સંદેશ સંભળાય,
આત્માનંદની લહરીઓ ત્યાંથી સ્ફુરે,
અનેકના અંતરને પાવન કરે,
અને મનુષ્યના 'નિજાનંદ'ને પ્રગટાવવા
જેનું આનંદ સ્વરૂપ 'પ્રેરણા' કર્યા કરે,
તે આદર્શ સાધુ!

* * *

જે વ્યક્તિ ક્ષમાની જીવંત મૂર્તિ હોય,
એના હૃદયમાંથી ક્રોધનો અંશ પણ ન પ્રગટે,
ચોપાસથી શાંતિ ને સરળતા ટપકે!
શાંતિ એવી શીતળ
ગંભીર ને નિસ્તબ્ધ હોય,
છતાં અમુક શ્રી પ્રબળ ને ઉદાર હોય,
સરળતાની ધાર, એવી
બીલોરી કાચ જેવી સ્પષ્ટ હોય,
છતાં વજ્રના જેવી તોડી તોડાય નહિ

એવી સરળતાથી ક્ષમાના મ ત્રો ભણી,
જગતની આત્મભ્રાંતિનો રોગ હરનાર
મહાન ધનવતરી જે બને,
ને જેની દ્વારા જગતને
આત્માની શોધ કરવાની ભૂખ જાગે,
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

જેની પાસે કેવળ ચેતનભરી શાતિનો

પયગામ, અને આત્મ શાતિના પાન
કરીને–કરાવવાની અભિલાષા તે આદર્શ
સાધુ !

* * *

જે वज्रादपि कठोराणि, मृदूनि कुसुमादपि
વજ્રથી ય કઠણ ને કુસુમથી ય કોમળ હોય,
કયા વજ્રતા દાખવવી, ને
કયા કોમળતાના મેઘ વરસાવવા–
એ 'સમાજ' નો કળાધર હોય તે આદર્શ સાધુ !

* *

બહારના તેમજ 'અંદર'ના કલેશ માત્ર પર
જય મેળવવાની જેની પ્રબળ ઇચ્છા છે,
'જયમાર્ગ' શોધવાની સંપૂર્ણ જિજ્ઞાસા છે,
જીવન પ્રવાહના અવલોકનમાથી
દિવ્ય ડહાપણ તારવી લેવાની ચતુરાઈ છે,
અને જે સાધનાને અર્પણ કરી ચૂકેલા—
પોતાના ગુણદોષ જોવાની લગનીમા
જે પોતાની પર ક્રુર થઈ છાતી મજબૂત રાખે,
'પ્રતિષ્ઠા'ના હાઉથી ન ડરે, ને
'પોતા'માથી અશક્તિના ગુમડાઓ ખોળીને,
તેના પર ક્રૂરતાથી ઓપરેશન
કરવાની સખ્તાઈ ધરાવે છે તે આદર્શ સાધુ!

* *

'આદર્શ સાધુ'નું જીવન

અનેક ભવ્ય રહસ્યોથી ભરપુર છે,
એનામા (Romantic elevents)
અદ્ભૂત તત્ત્વોનો મહાન સંગ્રહ છે
એનું પ્રતાપી આત્મસૌંદર્ય અજેય છે,
પ્રાણમા Higher consciousnessને સ્થાપે છે,

ઉચ્ચ ભાવના, ઉચ્ચ સ્વભાવ ને ઉત્તમ શ્રાદ્ધશક્તિ
એના આધ્યાત્મિક કૌશલ્યનો સરવાળો છે

*   *   *

એના લોહીમા તેજના તંદુરસ્ત તત્વો હોય,

તાજી જુવાનીનું જોશ ઝબકારા કરે,
કર્તવ્યધર્મની ભવ્ય ઉચ્ચતા
એના સૌમ્ય ચ્હેરા નીચે ફફળતી હોય
ધમાલ કરતા એને શાંતિ વ્હાલી
આગના સૂસવાટ કરતા 'હિમ' પ્યારા છે
શાન્તિ કરતા તેને ચૈતન્ય વ્હાલુ છે,
'બદલો લેવા' કરતા પ્રેમ પ્યારો છે
શાંતિ, ચૈતન્ય ને પ્રેમના એ પહાડ પર
ચારિત્રનો વાવટો ફરકાવે છે,
મુક્તિ–મોક્ષના વિષમ માર્ગ પર
'અચળ' શ્રદ્ધા એનો આત્મપ્રિય સહચારી છે.
સ્વાવલબન જેનો શ્વાસ છે,
ને વિજ્ઞાનીની માફક
પોતાના વિચારો, ભાવનાઓ ને કૃત્યોની–
નિર્મળતાનું પૃથક્કરણ પળેપળે કરે છે.

અંતરનો નાદ ઓળખી લઈ
આત્મનિરીક્ષણ કરતા કરતા
આત્મદર્શનના પ્રયત્નમાં જે જેનું
ચલનવલન બધું એકજ
આત્મ-જ્ઞાન દૃષ્ટિએ થાય છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેવી જેની 'અંદર'ની તેવીજ બહારની
દુનિયા, તે આદર્શ 'સાધુ!

* * *

'અંતર'નો બગીચો ખીલવ્યા વગર–
અંદરની પૂર્ણતા પામ્યા સિવાય
અગર એ પૂર્ણતાને પથે પડયા વગર–
બહારના બાવળીયાઓમાં જે
'દોડા દોડી' કરી ઉપદેશ માર્ગે લોકાતો નથી,
પોતાનામાં 'સ્વાતંત્ર્ય' પ્રગટાવ્યા વિના
પોતાના ગુલામ જીવનના વિચારોની
'ગુલામી'માં જગજીવોને સંપડાવી
આવેલ માર્ગે દોરવાના પાપથી
સદાય મુક્ત રહે છે તે આદર્શ સાધુ!

* * *

જે અંતરથી–અંદરથી સાધુ બન્યો છે,

સાધુવેશ કરતા સાધુ હૃદયને મહદ સ્થાન આપે,
સાધુતાના ' ગુમાન ' કરતા જેને
સાધુતાની ભવ્યતા ને પવિત્રતાના
વિમળ વિચારો જ મનમાં ઉભરાય
ઉપર ઉપરની ' એકટીંગો ' છોડી
તત્ત્વને સમજવા પ્રયત્નશીલ રહે,
ભૌતિક સુખ માટે શક્તિઓ ન ખર્ચતા
પારલૌકિક સુખ માટે જ વાપરે,
સાધુતાને ' આદર્શ 'નો રંગ આપે
છતાં પોતે ' આદર્શ સાધુ ' હોવાનું ભૂલે,
ને " લોકો વચ્ચે પોતે પૂજ્યપાત્ર છે '
એ વિચારોની ગેરહાજરી જ્યાં તે આદર્શ સાધુ !

* *

જગત આખું નિદ્રામાં ઘોરતું હોય
ત્યારે જે સંપૂર્ણ જાગૃત છે,
વિશ્વની મોહાંધ આંખો
' ઠગાઈ ' ને પાછા પગલા કરતી હોય,
ત્યારે ' વ્યાપક ' ભાન ને ઉંડા જ્ઞાનથી

જે ઉંચે ને ઉંચે ચડતો હોય,
કીર્તિ કે જાહેરાતની પરવા વગર
શાંતિથી પોતાનો જીવનધર્મ બજાવે,
સનાતન સત્યના કલ્યાણ માર્ગ તરફ
ગુપ્ત રીતે પ્રસ્થાન કરતો હોય,
જીવનની નિકટમા જઈને
આત્મશુદ્ધિના પેટમા પેસી
અહર્નિશ પોતાને પ્રચંડ અવાજે પ્રશ્ન કરે
"હુ કોણ ? ક્યાથી આવ્યો ? ક્યા જવાનો ?
ક્યા જવા ચાહે છે ? આજે 'હુ' ક્યા છે ?
હુ મારા માર્ગ પર છુ કે ભૂલ્યો છુ ?
જીવન એટલે શુ ? જગતમા મારૂં કાર્ય શું?
મારા જીવનને શું છાજે ? હુ ક્યા છુ ?"
આવા પ્રશ્નો પૂછી અંતરમા ઉંડી દૃષ્ટિ ફેંકી
'અંદર'ના સ્વચ્છ નિર્મળ ને પવિત્ર
વહેતા નીરમા આનંદમસ્ત' થઇ
ગેલ કરે તે આદર્શ સાધુ

* * *

પૂર્ણિત દશામાંથી પાછા ફરી
જે (Seeker) શોધકની દશા સ્વીકારે છે..

સંપૂર્ણ ભાનપૂર્વક દરેક ક્રિયાનું પેટ જોઈને
સર્વે 'કાર્ય-કારણ' ભાવપૂર્વક તપાસે છે
સ્વાધ્યાય (Schooling) નો કાળ પૂરો કરી
ઉપદેશના માર્ગે વળે છે,
પોતાના જીવનવૃક્ષમાં અમૃત સિંચ્યા વગર,
જગતનો ઉદ્ધાર કરવા જવામાં,
પોતાનો 'આત્મઘાત' થતો સમજે!
તેથી પોતાના જીવનના ઝેરોને કાપી
પછીજ બીજાને ઉજ્વલ પંથે પ્રેરે
જગતના કલ્યાણની ધૂન પહેલાં,
પોતાના કલ્યાણનો માર્ગ નક્કી કરે
ને ખીલેલા શબ્દોની સ્વાભાવિકતા
પવિત્ર ને અમરતાનો અભ્યાસ કરી
લોકસમૂહને કળાપૂર્વક
કલ્યાણમાર્ગે દોરી જાય છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેના આવાસ પ્રાય ખુલ્લા સ્થળોમાં
પહાડી હવામાં, 'પહાડોમાં એકાંતમાં હોય',
પહાડોનાં અનુતાલથી સ્વતંત્ર વાયરાની

મીઠાશ ને તાજગી પીઇને
જેનો આત્મા પહાડી બને,
દિવ્યતાના દુકાળવાળા શહેરોને છોડી,
ઝેરી વાતાવરણની દિવાલોને કૂદી દૂર જાય
અને એકાંતમાં, ગામડામાં, જંગલોમાં
પહાડો ને ગુફાઓ સેવવામાં
પોતાનું આત્મકલ્યાણ સમજે તે આદર્શ સાધુ!

* * *

મૌન સૃષ્ટિમાંથી શાંતિના ને સંયમના
બળવાન આંદોલનો મેળવે તે આદર્શ સાધુ!

* * *

આદર્શ સાધુ બોલે થોડું,
પણ બોલે ત્યારે એવું સરસ ને ભાવભર્યું
કે સાંભળનારના જીવનને ઝંકાર કરે!
ઘડી ઠરી જવાનું ત્યાં દિલ થાય
જાણે મધુબિંદુઓ ટપકે છે, પીઇ લઇએ!
જીભની બેહદ મીઠાશે
લોઢાના સ્તંભો પણ ઓગળી જાય!
શબ્દો એને મન જંજાળ છે
જીવન તેનું દૃષ્ટિમાં આવી કેન્દ્રસ્થ થાય,

કષ્ટ દેનાર પર ફૂલો વરસે છે :
ગાળો દેનારને આશીર્વાદ આપે છે,
અને આ બધી 'જીવનકળા'થી
અપકારનો બદલો ઉપકારથી વાળી
'ક્ષમાવતા'નું દર્શન કરાવે તે આદર્શ સાધુ!

• • •

ભલે ભોગજોગની ઝડી વરસતી હોય,
સમીર પ્રલયકાળની આંધી શા તોફાનો બનતા
દેખાય,
તેજોદ્વેષ કરનારા 'ગોર-લાખો'ના
ટોળાં ઘૂરકતાં હોય,
છતાંય અખંડ શાંતિ,
સંપૂર્ણ આત્મવિશ્વાસ ને સહનશીલતા
અનંત વીર્ય ને મસ્તરામની બેપરવાઈથી'
સ્વાભાવિક સર્વે પર સ્વામિત્વ જમાવી લ્યે!
ઉલટું પોતાના ચારિત્ર ને વ્યક્તિત્વથી જ
સકળ વિશ્વને આંજી નાખી
પોતાના રચેલા ખાસ 'બગીચા'માં
સોળે કળાએ જે તપી રહે તે આદર્શ સાધુ!

• • •

પોતાની 'સખ્તાઈ' સમજતા શીખ્યો છે
જડનું 'કઠીયતપણું' ફેંકી
ચેતનની સ્ફૂર્તિ પામ્યો છે
શબ્દોના સ્થૂળ પાના સદાય ફેરવવા કરતાં
જે અંતરના સૂક્ષ્મ પટો ઉકેલે તે
શાશ્વત આરામ, શાન્ત સુખ ને સત્ય પ્રકાશ
  અંતર ગુફામાં જ શોધે છે
અને 'જય'ની શોધવાનું ચેતનવંતું
વાતાવરણ પી જવા બહુ તલપે છે
તે અકથ સાધુ

* * *

અસાધારણ સામર્થ્યનો જે ધણી
શીલ, શૌચ, સાહસ ને સેવા
આ ચારે દિશાઓમાં વિહાર આદરે છે,
'જીતનાર'નો ધર્મ શું? તે જાણવા યત્ન કરે
તેજ ભણે, વિચારે ને મનન કરે,
મન અને બુદ્ધિને, એકાગ્ર સાધી
સ્થૂળ બનાવો કે પાછળ અનંત સૃષ્ટિ શોધે
આધ્યાત્મિક ભૂમિકાઓના પેટાળમાં પેસી
નીચેની નક્કર ભૂમિકા ખાતરી મેળવે

એના ગુહ્ય રહસ્યો ઉકેલે,
ઉકેલતા ઉકેલતા 'વહેતા ઝરા'ની માફક
નવનવા દિવ્ય પ્રદેશમા મુસાફરી આદરે,
વચમા કોઈ વિસામાની દેરી પાસે
દાદાનું-પ્રભુતાનું છેલ્લુ શીખર માની ન અટકે
આગળ ને આગળ પ્રયાણ કરે
ને નિરંતર 'વિહાર'-જેનું
'વિહાર'જ પ્રિય કાર્ય રહે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

ચૌદ બ્રહ્માંડોને ડોલાવવાની શક્તિ
પોતામા અવ્યક્તપણે રહેલી નીરખે,
મનુષ્યત્વના વિધાનમા જ
ધર્મનું વૃક્ષ વિકસતુ ભાળે
મનુષ્યત્વ જેમ જેમ ખીલે
તેમ તેમ ધર્મતત્ત્વનો ફેલાવો થાય,
ધર્માત્મા બને એટલે
બાહ્ય પ્રવૃત્તિ ક્રમશ ઓછી કરી
આંતર પ્રવૃત્તિનો વધારે વિસ્તાર કરે,
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

સંસ્કૃતિઓનું સુંદર ને પવિત્ર મંદિર
તે આદર્શ સાધુ

* * *

સાધુ ધર્મના પાંચ મહાવ્રતો —
પ્રાણાતિપાત વિરમણ, મૃષાવાદ વિરમણ,
અદત્તાદાન વિરમણ, મૈથુન વિરમણ
અને પરિગ્રહ વિરમણનું જે સક્રિય મન પાળે છે

*

જીવન ધરાવતા પ્રત્યેક જીવને
જીવવાનો અધિકાર એ સ્વીકારે છે,
Live & Let live જીવો ને જીવાડો
તેનો નિરંતર પોકાર છે
દરેક જીવના સુખ ને શાંતિ માટે
પોતે પણ મહા કષ્ટો ઉઠાવે છે,
અહિંસા કાજે મૃત્યુને પણ નોતરે છે
કોઈ જીવ નાનો મોટો
એના હાથે હણાય, નહિ—હણાવાય નહિ,
હણાતાને બચાવવું એ તેનો ધર્મ !

* * *

સત્ય એના જીવનની તેજસ્વી પ્રભા છે,
મૃત્યુના છેલ્લા સમય સુધી
'સત્યાગ્રહ' એજ તેનો જીવનશ્વાસ છે
અસત્યના પથે પડતા પહેલા વિનાશ ઇચ્છે છે,
સત્ય સત્ય ને સત્ય
એ વિના મનુષ્યત્વ મેલુ થાય,
અસત્યના ઓછાયે ય ઉભા રહેતા
આત્માને આભડછેટ માની
પ્રાયશ્ચિત્ત કરવુ એ તેનો બીજો ધર્મ

* * *

સત્ય ને અસત્ય વચ્ચે, compromise –
તડજોડ કરવી આદર્શ સાધુને પાલવે નહિ

* * *

દીધા વિનાના દાનને–વસ્તુને
'પોતાનુ' કરી ઉપાડી લેવું—
એ તેની કલ્પનામાય નથી,
આપે તો લ્યે, નહિતર ભૂખ્યા રહે
ત્યાગીને 'લેવા'નુ ય શું મમત્વ હોય?
'લેવું, લેવુ'–પોતાના સુગધી 'જીવનની

ખુશબો સૌને દેવી,
એવી મનોહરતાવાળાને
કદી સ્વપ્નેય પરાયું પડાવી લેવા
કે ચૂપકીથી ઉપાડી લેવાની વૃત્તિ ન હોય.
તે આદર્શ સાધુનો ત્રીજો ધર્મ

* * *

જેનો Noble Soul પ્રખર આત્મા
સ્વભાવથી જ બ્રહ્મચર્યમાં રમી રહે,
મન વચન કાયાથી તેની ખૂબીઓ
સમજે ને જીવનને રંગે છે,
ઇંદ્રિયોને સંયમના ચંદરવા નીચે વશ રાખે છે,
પદમણીઓ પણ જેના બ્રહ્મચર્યથી
ચારિત્રના ચમકતા તેજથી
ઝંખાઇને પાછી ફરે છે,
મોહસુંદરીનું ફાટફાટ થતું ઉછાળે ચડેલું જોબન
પણ જેના વીર્યને નમાવી શકવા અસમર્થ છે
એવો પુરુષ સાધુધર્મના મૂળથીજ
મૈથુનથી વિરામ લઇ લ્યે
તે આદર્શ સાધુનો ચોથો ધર્મ

* * *

નિ સ્પૃહતાની નમુનેદાર મૂર્તિને
કોઈ વસ્તુ પર સ્પૃહા ન હોય,
ત્યાં વસ્તુનો સંગ્રહ કે પરિગ્રહનો ભાર
એનો ઉડતો આત્મા સહી શકે નહિ,
અપરિગ્રહ વ્રત
જેના આત્માની અમીરાતનું દર્શન છે :
એ આદર્શ સાધુનો પાયમો ધર્મ

*   *   *

આ પાચે વ્રતો તેના
પુણ્યશાળી આત્માની પાંખડીઓ સમા છે

*   *   *

આત્મા ને પરમાત્માની એકતા,
એ તેના ભાવ સામાયિકનું ધ્યેય (Goal)
થયેલી ભૂલો પુન નહિ થવા પામે
એ તેના પ્રતિક્રમણનો પ્રત્યુત્તર
મળેલા સદ્જ્ઞાનમા સૌના હિસ્સા, માની
સરખે ભાગે જ્ઞાનની પરબો બાંધે,
ને સૌને વહેચી આપે તે આદર્શ સાધુ.

*   *   *

નિર્ભયતાની નીડર પ્રતિમા
તે આદર્શ સાધુ

* * *

સમતા ને નીડરતા જેનો નવકારમંત્ર છે

રાગદ્વેષ[1] ત્યાગી, સિદ્ધશીલાનો સિદ્ધ[2]
જ્ઞાન[3], દર્શન,[4] ચારિત્ર[5] તપ[6] ને

---

૧ અરિહંત ૨ સિદ્ધ

૩ આચાર્યના આચારો–
જ્ઞાનાચાર—જ્ઞાન ભણે ભણાવે લખે લખાવે, જ્ઞાનભંડાર કરે કરાવે ભણનારને સહાય કરે

૪ દર્શનાચાર—શુદ્ધ સમ્યક્ત્વને પોતે પાળે બીજાને પળાવે અને સમ્યકત્વથી પડનારને જાણી સમજાવી સ્થિર કરે

૫ ચારિત્રાચાર—પોતે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળે બીજાને પળાવે અને પાળનારને અનુમોદે

૬ તપાચાર—૬ બાહ્ય ને ૬ અભ્યંતર એમ બાર પ્રકારનો તપ પોતે કરે, કરાવે ને કરનારને અનુમોદન આપે

વીર્યાચારનુ[7] પાલન,
પચેન્દ્રિયના[8] વિષયનો ત્યાગ,
નવ[9] પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિનુ ધારણ,
ચાર[10] પ્રકારના કષાયોને તિલાજંલિ,
પાચ[11] મહાવ્રતોનુ નિરતર રક્ષણ
પાચ[12] સમિતિ ને ત્રણ[13] ગુપ્તિનુ પાલન

---

૭ વીર્યાચાર—ધર્માનુષ્ઠાન (ધર્મ ક્રિયા) કરવામા કની શક્તિ ગોપવે નહિ તથા તમામ આચાર પાળવામા વીર્ય શક્તિ સપૂર્ણ રીતે ફેરવે તે.

૮ પચેન્દ્રિય—જીભ કાન, નાક, આખ ને ચામડીના મનગમતા ઉપર રાગ ને અણગમતા પર દ્વેષ ભાવ.

૯ નવવાડો—વીર્ય ધર્મથી જરાજ પણ ખડિત ન થવા માટે બ્રહ્મચારીના ક્ષેત્ર આગળ બાધેલી નવ વાડો વિશેષ વિગત સારૂ સૂત્રો જોવા

૧૦ કષાયો—ક્રોધ માન માયા ને લોભ

૧૧ પાચ મહાવ્રતો—જીવ હિંસા, જૂઠ બોલવુ ચોરી કરવી મૈથુન સેવવુ ને પરિગ્રહનો સગ્રહ આ બધાથી વિરામ લેવો તે

૧૨ પાચ સમિતિ—ઇર્યા સમિતિ ભાષા સમિતિ એષણા સમિતિ આદાન નિક્ષેપણા સમિતિ તથા પ્રારિષ્ઠાપનિકા સમિતિનુ પાલન

૧૩ ત્રણ ગુપ્તિ—મન ગુપ્તિ વચન ગુપ્તિ ને કાય ગુપ્તિ વિસ્તારથી તે સમજવા સૂત્રો વાચવા

આ છત્રીશ ગુણોનુ અનુમોદન સ્મરણ
સિદ્ધાંત ભણીને ભણાવવા,[૧૪]
તથા સાધુ ધર્મના શુદ્ધ આચારો[૧૫] પાળવા
આ મૂળ પાયે તેના
નવકારમંત્રના મહાન્ પવિત્ર પદો છે

* * *

એ પાયે વસ્તુનો ટુંક સાર

नमो अरिहंताण
नमो सिद्धाण
नमो आयरियाण
नमो उवज्झायाण
नमो लोए सव्व साहुण ॥

નિત્ય સ્મરણમા રાખી,
એ શબ્દોના અંતરમા રહેલી
પ્રખર શક્તિઓ તપાસી લઇ,
તપેલી દુનિયાને શાંત કરનારા
ને મૃત શા આત્માને સંજીવની આપનારા

૧૪ ઉપાધ્યાય ધર્મ
૧૫ સાધુ ધર્મ ને તેના સત્તાવીશ ગુણો

આ પાયે પદોના સતત્ સ્મરણથી જ—
પદોને જીવનમા ઉતારવાથી-એ
સર્વે પાપ-દુ:ખનો વિનાશ જુએ છે
વિખવાદ કે વિવાદોથી
થાકયા પાકયા આત્માનો એજ
એક મગળ કલ્યાણ મત્ર છે
એ સમજે તે આદર્શ સાધુ !

* • *

અમુક શબ્દોમા જ મુક્તિ છે,
ને આજ મત્રાક્ષરોમા મોક્ષ છે,
એવી 'સકુચિત' ભાવના છોડી
માત્ર શબ્દોના 'ભાવ' પરથી તોલ કાઢે
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

અધ્યાત્મના મોઘા પદાર્થને
સ્પર્શ કરવાની લાયકાત
શબ્દોમા નથી, પણ 'ભાવ'મા છે,
અક્ષરોમા નથી, પણ અતરમા છે
"અમુક શબ્દ કે સપ્રદાયની છાપથી જ

મોક્ષના પરવાના મળી શકે છે–"
એ વાતનો જે ઈન્કાર ભણે છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેનુ ભણતર–બાહ્ય ને આતર ભણતર
જીગરને 'તાલ' દેતું હોય,
દરેક ક્રિયા કે વિચારને
'જયણા'ના ચરવળાથી શુદ્ધ કરી
યોગ્ય સ્વરૂપમા રજુ કરવાના મનોરથ હોય,
ને 'અધ્યાત્મ'ના હૃદયને પામવા
ક્ષારેમા ભારે મૂંચ ભરવા તયાર હોય
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેની આધ્યાત્મિક છાયામાથી નીકળતો પ્રકાશ
સસારના સુતેલા આત્માને
મધુર કઠથી જગાડે, ચેતાવે,
વ્યવહારના વિષયોને ઉતારી
આત્માના અમીરસ પાય,

સંસારીઓની શુષ્ક ભૂમિકામાં
રસના–મધુર જીવનના સિંચન કરે,
ને ચોપાસ અસીમ
શાંતિનું સામ્રાજ્ય સ્થાપે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

આદર્શ સાધુનું શુદ્ધ
નૈતિક સિદ્ધાંત માટે ચાલે છે,
માનવતાને દૈવત્વ આપવા,
*આકાશ પાતાળ એ વિંધે છે
પૃથ્વીપરથી ગગનમાર્ગે ઉડવા
'એરોપ્લેન'માં તે વિહરે છે
સ્વચ્છ વિચારોની પરંપરા
તેના 'એરોપ્લેન'ની બે પાંખો છે
સાદી સરળતા ને ઉન્નત ભાવના
એના વિમાનના બે એંજીન છે,
શ્રદ્ધા, રે અટલ શ્રદ્ધા તેના

*આકાશ ઉંચે ઉડવું
પાતાળ ઉંડા ઉતરવું સમુદ્રના મંથનમાંથી મોતી લાવવા તે

એ જીવનની તેજસ્વી 'સર્ચ લાઇટ' છે
જ્ઞાનદૃષ્ટિ તેના માર્ગમાં
લીલા સીસનોથી સ્વાગત કરી માર્ગ દર્શાવે છે,
આત્માની શક્તિ તેના એ જીવનના
ધગધગતા કોલસા રૂપે છે
'વહેતીપાણુ જળ' એ અગ્નિની
'સ્ટીમ'–વરાળ રૂપે આગળ ધપે છે,
'આનંદ' ને 'પ્રકાશ'
તેના જીવનનું ખાણું ને પીણું છે
અગાધ મૌન ને વિચારોના
Vibrations મોજાઓ તેનો 'વાયરલેસ' છે
પવિત્રતા ને શુદ્ધ ક્ષાત્ર સ્વભાવનું તેજ
એના વિહારમાર્ગના પાટાઓ છે,
'સ્વાર્પણુ' તેની ગતિનું 'સ્ટેશન' છે,
'તૃપ્તિ'ની તરપણી તે તેની 'હેન્ડબેગ' છે
જીવત લોહીનો ધબકાર એ
તેના ચાલની સૌમ્ય સીસોટી છે
'સંયમ'ની સંપૂર્ણ તાબેદારી
એ તેનો લાલ ધજાગરો છે
આશાવાદની અખંડ પૂજા

એ 'આદર્શ સાધુ'નો પ્રગતિસૂચક વાયરો છે,
મધુરતાજ માત્ર જેનો 'ઉપાશ્રય' છે,
સમતા ને ત્યાગ તેની 'પોથીઓ' છે
આત્માના અનંત સંસ્કારો
ને પ્રભુતાભરી પ્રેમની ભાષા,
આડંબર વગરના સ્પષ્ટ શબ્દો
ને મુંગી વાણીના મુંગા ઝંકારો –
આ તેના પ્રિય સહચારીઓ છે

* * *

જેના ચરણે સર્વસ્વ સમર્પવાનું
આત્માને સ્વાભાવિક ઘેન ચડે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

જે નિસ્પૃહતા પર જનવૃંદો વદન માટે,
'સર્વવિરતિ-સર્વથા આત્મભોગ પર જ્યાં
'વારી' જવાની ઉર્મિઓ જાગે,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

માનવસ્વભાવનો જે ઉંડો અભ્યાસી,
મનુષ્યના 'અંદરના રહસ્યને ઓળખી લ્યે–
તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ'ના
સંસર્ગથી જીવનમાં તાજગી આવે,
એની 'અસર'ની પ્રબળતાનો અનુભવ થાય,
અંતરમાં 'ગુરુશક્તિ'ના મોજાં એ ઉછળવા લાગે,
ભીતરમાં પોઢેલી મહાશક્તિ જાગે,
વિગ્રહના વંટોળે ચઢેલું મન શાંત પડે,
અને નિર્ભયતાના પાયાઓ ઘડાય!

* * *

જેના શાંત મૌન આગળ

દુનિયાના ડુંગરાઓ પણ ડોલી શકે,
આંસુની પવિત્ર ધારામાં
શહેનશાહતોની શહેનશાતો જાય,
તણાઈને ડલ થઈ જાય,
એ અશ્રુની અંદર પણ
ક્ષમા ને પ્રેમ છે
સૌજન્ય ને મોહકતા છે
એના મૌનમાંય
પત્થરને ભેદવાની શક્તિ છે,
પાતાળને ફોડવાની પ્રચંડતા છે,
વજ્ર હૈયાને હલાવવાની પ્રખરતા છે

છતાય હેત ને દયાથી
દુખી જનો પર
માનસિક આંદોલનો દ્વારા પણ
મલમપટ્ટા કરવાની કોમળતા છે
જ્યા અનુકંપા ને આર્દ્રતા છે
તે આદર્શ સાધુ !

* *

સામાન્ય જનસમૂહના
ગુમાનને ગાળી નાખે તેવુ
કાઈક તેનામા કઈક' ભર્યું છે, પણ
તે કથી શકાય નહિ તે આદર્શ સાધુ

* * *

સજેલા શસ્ત્રને ઉતારી નાખે
એવો જેના અતરના ઉંડાણનો શબ્દ
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

તત્ત્વજ્ઞાનની ઝીણામા ઝીણી
બારીકીઓ શોધીને વિચારે, મનન કરે,
ને જીવનમા પચાવવાની જે કુશળતા ધરે,
સદાય equal (Balanced) સમતોલ રહી

શાંતિ ને ધીરજપૂર્વક જ્ઞાનને પચાવે,
વિચારોમાંથી નિરંતર બળ ને ચેતના પીએ,
ભાવનાઓમાંથી રસિકતા ને સંયમ મેળવે,
અને સરળતામાંથી ચારિત્ર ઘડી
ચારિત્રની રોશની વડે
જગતને અંધારામાંથી પ્રકાશમાં
અદૃશ્ય કે દૃશ્ય રીતે દોરી જાય,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેનો મૃદુ ને શીતળ
પુણ્યશાળી સ્પર્શ
આખા માણસના ' અંદર ' ને બદલી નાખે,
પાપીઓના દિલના દોષ હરી
શુદ્ધ ચારિત્રની સુવાસ ભરે,
પ્રેમના પડઘાથી વાતાવરણમાં
પ્રેમની જ પ્રતિમાઓ ઉભી કરે,
પ્રદેશે પ્રદેશને પ્રેમથી આંજવી દે,
જીવનરસથી ફળદ્રુપ કરે,
સુધાનું સિંચન કરી ' સુધાફળો ' પકાવે,
અને જેમાં પાદસ્પર્શી જ

કલેશના કરુણ સ્થાનો પણ
સુખશાંતિના મનોહર ધામો બને—
તે આદર્શ સાધુ

* * *

પ્રવૃત્તિમાથી નિવૃત્તિ મેળવી
એકાંતમા આત્માને ખીલવે છે,
ભાવ સામાયિકમા બરાબર 'સ્થિર' રહી
પોતાનું મોહકજીવન વધારે આકર્ષક બનાવે છે.
પોતાની નિવૃત્તિને 'પ્રમાદ'મા વેચી ન નાખતા
એ 'પુરસદ'ને જીરવી જાણે છે,
પુરસદનો સદુપયોગ કરીને
તેમાથી સુદર બાળક—તેજસ્વી "તત્ત્વ"ને
જન્મ આપે છે
પુરસદ દ્વારા
સ્વ—સ્વરૂપમા ધ્યાનમગ્ન બને છે,
વ્યવહાર માત્રના 'પાખંડો' પર
વિજય મેળવવાની 'કળા વરે છે,
ને એ કળાદ્વારા
'નિશ્ચયનય'ને જાણવાની
જેનામા 'મસ્તી' જાગી છે તે આદર્શ સાધુ.

* * *

સત્યનો જે પરમ પૂજારી
વરવીરોની અહિંસાનો ઉપાસક,
બ્રહ્મચારીઓનો બહાદૂર સરદાર,
નિષ્પરિગ્રહતાનો જીવંત આદર્શ !
બાળકના જેવી સુંદર સરળતા ધારે
ને નિર્દોષ પ્રેમનો જાણે ફૂવારો,
ક્ષમાનું વિશાળ સરોવર
ને આદર્શોનો આદર્શ
જેની પ્રત્યેક ક્રિયામાંથી
નિખાલસતા ને નિર્દોષતા
તરી આવે છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ'એ
જીવનની 'બ્રેક' મેળવી હોય,
તેનો 'ત્યાગ' ઉન્નત પગથીયા પર ચડે,
ચડતા ને દોડતા રસ્તો ભૂલે તો 'બ્રેક' લાગે,
ને 'ભાનપૂર્વક' પાછો ફરી–
'મિચ્છામિ દુક્કડં' માગી
પુન સાચા માર્ગે પ્રયાણ કરે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

'આદર્શ સાધુ'ની આંખો
'શુભદર્શી' હોવાનો દાવો કરે છે
પોતાના જીવનકર્તવ્ય સિવાય
બીજાના પાપો, દોષો જોવાની
જે બહુ ઓછી જ દરકાર રાખે છે
એ પવિત્ર મૂર્તિ તે આદર્શ સાધુ

* * *

વૃત્તિઓ માત્ર પર જેણે
જીત મેળવવાનો 'નિશ્ચય' કર્યો છે,
છતા જે 'રાતલ સુરત' જેવો ન બનતા
'હસતા સિંહ' જેવો બની રહ્યો છે
ભક્તિયોગનું વન વિંધી
કર્મયોગના બગીચાની સુગંધીઓ
સુંઘતો સુંઘતો જે
'જ્ઞાનયોગ'ના મેરુ પર 'ખુંની આંખે'
છલંગો ભરી રહ્યાં છે–
ભરવાના મનોરથો રચે છે,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેની અહિંસાભરી દૃષ્ટિ
જંગલમાંય મંગળ કરે,
ઝેરના અમૃત બનાવે,
'દુશ્મન ના દોસ્ત ઘડી આપે,
ને વિષ ઝરતા ફણીધર શિરે
પ્રેમનો પાવક પ્રગટાવે
તે આદર્શ સાધુ

*   *

'ત્યાગદેવ'નું જ જે મંદિર,
ને દેવ ને પૂજારી બન્ને પોતે જ હોય,
પ્રકૃતિ, વેશ, ભાવના ને જીવન
શબ્દો ને સર્વ પરમાણુઓમાંથી ત્યાગ ઝરે,
એ ત્યાગ 'અંદર'ની ખદબદાટી
યા આત્મ જાગૃતિનું સ્વાભાવિક પરિણામ હોય,
છતાં 'હું ત્યાગી છું' એ
વિચાર માત્રથી જે દૂર હોય!
કેવળ ચ્હેરા પરથી જ
ત્યાગનો અનુપમ ઇતિહાસ વંચાય,
ને એ ઇતિહાસના અક્ષરો

સિદ્ધિઓ વરવા સારૂ
કંટકોની પથારીમાંથી પણ
સ્વર્ગનાં સુખો કુશળતાથી વીણી શકે,
ત્રાસ પોકરાવે તેવી વિષમ સ્થિતિમાંય
જે પોતાનું સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ'
અભિશુદ્ધ જાળવી શકે છે તે આદર્શ સાધુ!

* * *

ઉંચે ઉડવા પહેલા
'ઉંડાણ'માં ઉતરે,
ભક્તો પાસેથી પૂજા કરાવવા કરતા
'પ્રહાર'માં જ પોતાની પ્રગતિ નિરખે!
મમત્વના રાક્ષસને મારી
પુરૂષાર્થના વેગને ઉતાવળો બનાવે,
સમકિતના માર્ગે વળતા
અનેક ` વજાબંધી બખ્તરો
સજીને ` રહ્યો છે,
તે

પોતા

જે અમીરદિલી આગળ
હૃદય વદના ઝુકાવે,
જળલહરીઓ માફક સૌને
હર્ષના નૃત્ય કરાવે !
દયાપાત્ર નહિ પણ ઈર્ષાને પાત્ર બને છે
ઈર્ષા કરનારને જે મીઠાશથી જ મારે છે,
આ 'માર' માય મધુરતા છે
ને ચાહનારમા પ્રભુતા છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

પોતાની અદરની અજ્ઞાનતાનુ ભાન છે,
ને સત્ય તત્ત્વની ઝીણી પારખ છે,
પ્રતિપળે જે 'નવો' ઘડાતો જાય છે, ને
મહત્તાના વિચારોમા ચકચૂર રહે છે,
તે આદર્શ સાધુ

* *

આશાનો અખૂટ ખજાનો છતા
અતૃપ્તિના દૈત્યને જે ટાળી શકે

સિદ્ધિઓ વરવા સારૂ
કંટકોની પથારીમાથી પણ
સ્વર્ગના સુખો કુશળતાથી વીણી શકે,
ત્રાસ પોકરાવે તેવી વિષમ સ્થિતિમાય
જે પોતાનુ 'સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ'
અવિશુદ્ધ જાળવી શકે છે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

ઉંચે ઉડવા પહેલા
'ઉંડાણ'મા ઉતરે,
ભક્તો પાસેથી પૂજા કરાવવા કરતા
'પ્રહાર'મા જ પોતાની પ્રગતિ નિરખે !
મમત્વના રાક્ષસને મારી
પુરૂષાર્થના વેગને ઉતાવળો બનાવે,
સમકિતના માર્ગે વળતા
અનેક પ્રકારના વજ્રબખ્ખી બખ્તરો
સજીને જે દોડી રહ્યો છે,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

પોતાની પ્રકૃતિના પાયામાજ
વચનગુપ્તિની પૂરણી કરીને

જીવનનું મનોહર બીલ્ડીંગ રચ્યું છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ'ની માનવતામાંથી
તેજોમય ચપળતા ઝરી રહે છે,
સ્વતંત્રતા ને સ્વાભાવિકતાનું દર્શન લાધે છે,
કુદરતના સામાન્યમાં કુદરતી રીતે રહીને
મગ્નની માફક ખડખડાટ હસી શકે છે,
આનંદના ધકેલાથી ' જીવન ખેલો '
નિર્દોષ ભાવે બોલે છે,
હયની ખુમારીમાં નાચી રહેલા તેના ચક્ષુઓ
સરળતા ને મીઠાશની ઠંડક આપે છે,
આત્માની ઉન્નત સ્થિતિએ પહોંચતા જે
દરેક ચીજ, ભાવ, ભાવના ને કલ્પનામાંથી
'નિર્લેપ'પણે રસ લૂટી શકે છે તે આદર્શ સાધુ

સાધનાના પથે દોડતા જે
પોતાના સ્થાનક' પરથી ડોલતો નથી,
કે પોતાના દિવ્ય ઉદ્યાનની મજાઓ
લોકોના ત્રાજવે વેચતો નથી

પોતાના ઉજ્વળ જ્ઞાનનો,
લોક Masses અને લોકમતના સ્મરણમા
બાંધુ કરી નીચે ગબડતું લેવા સાખતો નથી
લોકો તરફની પ્રશસામા પડયા રહી
'સત્યજ્ઞાન' ને કદી છૂપાવતો નથી
એ તો જીવનની પ્રત્યેક પળે,
પોતા અને પોતાની 'અ દર'ના અવાજ પ્રત્યે
સપૂર્ણ વફાદારી બતાવવાનુ ન ચૂકે,
તે આદર્શ સાધુ

* *

પોતાના જીવન કૃત્યોની 'પ્રમાણિક' નોધ રાખી
ગ્રાહ્ય ને અગ્રાહ્ય તત્વોનો 'વિવેક' સમજે,
ભૂલોને 'ભૂલો' તરીકે 'સ્વીકારવાની સચ્ચાઇ ધરાવે,
ને અહર્નિશ સાધનાનો જીવનમત્ર જપતા
'પરાઇ' સહાય ને લૌકિક મોજમજાને
'તિલાજલિ દેવા તૈયાર રહે તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેની આધ્યાત્મિક બ સરીથી આકર્ષાઇ
ગમે તે ધર્મના–કહેવાતા ' નાસ્તિકો ' પણ

પ્રેમથીની આંખે દર્શન ઝીલવા આવે,
પુણ્ય ને પાપની બેડીએ ખખડવવાને બદલે
જે સદા જીવવતાનો ધર્મ ગુન્તે સમજાવે
અને તેમાં જ પોતાના જય 'મુક્ત જીવનનું
સાથક માને !

કોઈનીય પાને પોતાના
પવિત્રતા ને સાધુતના વ્યૂહો રૂકવા કરતા
પોતાના 'उत्तर माग' આગમા
આનંદની કૂબડીઓ વડે પ્રમાણિક જીવનજીવે,
જીવીને આપોઆપ સુગંધી તેમાંથી ફેલાય,
એવા ખરેખરા જે હૃદય માગી 'સાધુ'
બન્યા છે

તે આદર્શ સાધુ !

* * *

કોળાભૂખ્યા આત્માને જેના જીવનતીરે બેસી
ભીજખાની ઉડાવવાનો અવસર મળે,
કૃત્રિમતાની ભૂતાવળમા ભૂલેલા
સંસારના સંતાપે દાઝેલા ને બળેલાઓને
જે 'લીલોતરી' પાસે આવી

'હાશ' કહીને વિરામ કરવાનુ મન થઇ આવે!
એ જગમતીર્થના દર્શને જવાની
સ્વાભાવિક મનમા ઉત્કટ ઈચ્છા જાગે,
માનવ હૃદયના ઉચા મનોરથો
આદર્શો ને મહત્ત્વાનાક્ષાઓ જ્યા પોસાય
અને ગમે તેવા ગર્વિષ્ઠ
'ઇંદ્રભૂતિઓ'ના ગુમાની દિલમાથી પણ
સ્વયભૂ શ્રદ્ધાના ભક્તિના ને
પ્રેરણાના ફૂવારા ફૂટે તે આદર્શ સાધુ

* * *

દુનિયાના દુખી દર્દીઓનો
ઑનરરી માનસિક ડૉકટર તે આદર્શ સાધુ!

* * *

અણબૂઝયા મનના તાપો
જેને જોતા સૌ શમી જાય
આત્માના અણખીલ્યા સસ્કારો
'આદર્શ સાધુ'ને સેવતા ખીલી ઉઠે,
નીરસ હૈયાઓમા ફૂલડાની ફોરમ પૂરે,
ઉકળતી દુનિયાના શિર પર

સુવાસિત જીવનની શીતળતા વરસાવે
પોતાની સ્વતંત્ર 'નાસિકા' તૈયાર કરી
નંદનવનના વાયુમાંથી સુગંધ પીએ હું?
ને લેશમાત્ર આવેશ કે લાગણીથી ન દોરાતા
ઠંડે કલેજે, ધીરોચિત ઉદાર ભાવનાથી
દરેક પ્રશ્નને શાંતિથી વિચારે તે આદર્શ સાધુ

* * *

'સ્વશક્તિ'ની સાધના પાછળ
મક્કમ પગલે ચાલનારો તે આદર્શ સાધુ!

* * *

'આદર્શ સાધુ'ની તપશ્ચર્યા
તેની વિખરાયલી શક્તિને એકત્ર કરે,
શક્તિનો પુંજ એકઠો કરે,
સમગ્ર જીવનનું એકજ લક્ષ્ય
પ્રધાનપણે તેમાં વિલસતું હોય
આત્માના સંસ્કારથી તેના તેજ તપતા હોય
પ્રકૃતિના સર્વ હથીઆરો –
મન, શરીર, પ્રાણ ને બુદ્ધિ
અબાધ આત્માના સિદ્ધાંતને સ્વીકારે,

અને ચોક્કસપણે સમજે કે
'તપ'થી મનની સમૃદ્ધિ ન વધે તો
"તપ એ ખાલી ઢોંગ છે!"

* * *

જેની તપશ્ચર્યા વિવિધ કર્મના બળને ક્ષીણ કરે,
મૂળ પ્રકૃતિની તિખાશ કાપે,
સ્વભાવને રેશમ જેવો સુંવાળો ને
પુષ્પ સમો સુગંધી બનાવે
આત્માને આનંદભરી નરમાશ અર્પે,
અને કૂણી માખણ જેવી બનેલી જીભમાથી
જેની તપશ્ચર્યા મધુર વચન કઢાવે!
તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ'ના ધર્મનો અથ
'ગુણસ્થાન ક્રમારોહણ' કરી શકાય,
આત્માની ઉર્ધ્વગતિ જેમાથી જોઈ શકાય
હૃદયના ગુણોનો વિકાસ જેનું ઓર નૂર વ
ચિત્તના વ્યાપારો સમતોલવૃત્તિ જાળવી
અને સમ્યક્ જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રનું

નિરંતર સ્મરણ રાખી તેમાંથી
'દિવ્ય જીવનનો આવિષ્કાર કરે તે આદર્શ સાધુ
* * *

સંસારથી વિરક્તિ લઈ
દ્રવ્ય અને ભાવથી સંપૂર્ણ નલાક થઈ,
સંસારના વિકારોથી પર થઈ
અખંડ કર્મયોગી માફક જે
'નવા અવતાર'–નવા જીવનનું રૂપાંતર' કરે,
આત્માની શોધમાં
કર્મ ક્રમ ને કર્મની જ એ
નિવૃત્તિમાર્ગમાંથી દૈવી કર્મની પ્રવૃત્તિ સાધી
દિવ્યતા–સ્વતંત્રતાને વરવા મથે તે આદર્શ સાધુ
* * *

દોડતા પહેલાં 'સ્થિરતા'નું 'સ્ટેઇજ' સર કરે,
પળેપળને પોતાના 'સાઇકો લોજીકલ પ્રોસેસ'—
'માનસિક ઉદ્દ્યન' જોવાની સ્થિરતામાં ખર્ચે,
અને જ્ઞાનમાર્ગના તેજીલા પથ પર
જીંદગીનો શાંત ને નિરાડંબરી આશ્રમ સ્થાપે,
તે આદર્શ સાધુ
* * *

સંસારની બધી 'અસરો'થી પર રહી
બધી અસરોનેજ 'પોતા'માંથી જન્મ આપે
એની વ્યાપક નાન દૃષ્ટિમાંથી ફૂટતા
કિરણો અનેક કલ્યાણ બાગો ખીલવે,
'દોસ્તી કે દુશ્મનાવટના કીચડમાંથી હાથ ધોઈ
સમભાવભરી નજરથી વિશ્વના
સર્વે મનુષ્યો ને તિર્યંચો સાથે
એક સરખો—સમાન 'વ્યવહાર' રાખી જાણે !
સારાનરસામાંથી પૃથક્કરણ બુદ્ધિને વિકસાવી
જે પ્રગતિમાર્ગનો પ્રારંભ કરે,
બાહ્ય દૃશ્યમાંથી પોતાને ઉપાડી
'અંદર'માં ડૂબકી મારવાની કળાપર પ્રભુત્વ પામે !
અને અંતર સમુદ્રમાંથી જે
રત્નો વીણી લેવાની કાળજી રાખે તે આદર્શ સાધુ

* * *

'અંતર'ના સુતેલા 'તત્ત્વ' ને ઢંઢોળી જગાડે,
જગાડવા દોડતી ક્રિયાનું બારીક અવલોકન કરે,
જગાડનાર ને જાગનાર બન્નેનું
'એકત્વ' સમજી પ્રેરણા કર્યા કરે,

પોતેજ પોતાનો હુકમ કરનાર ને
પોતે જ પોતાનો હુકમ ઉઠાવનાર બનાવી શકે,
પોતેજ પોતાનો ચોકીદાર બની
પોતાના વિચારો ને વર્તન પર
સંપૂર્ણ કાબૂ મેળવે !
ને જે પોતે જ પોતાનો 'બાદશાહ' ને
'રયત' સમજી આત્મપ્રદેશે શાંતિથી
ચક્રવર્તિપણું ભોગવે તે આદર્શ સાધુ

* * *

અપ્રમત્ત બનીને દશે દિશામાંથી જે અભય
બન્યો છે,
વાંચવા કરતાં વધાર 'વિચારવા'માં ગુણ માને છે
શીખામણ આપવા કરતાં
સંસ્કારો 'જગાડવા'માં સિદ્ધિઓ નિરખે,
બોલવા કરતાં 'મૌન'માંજ શક્તિનાં
શસ્ત્રો ભરેલાં જુએ,
ને ખૂબ ખાવા કરતાં
'પચાવવા'માંજ સાચો પુરૂષાર્થ માને
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેના 'ધર્મલાભ'મા નિઃસ્પૃહતાનો સાગર ગાજે,

માનવતાના મોજાંઓ
એની સાધુતાને સોનેરી રંગથી ઓપે,
સમતાની લહરીઓ જેના
મુખચંદ્ર પર ફરી વળી
જીવનની ઉદાશ ને ભવ્યતાનો આછો
ખ્યાલ આપે,
ને મુક્તિના પિપાસુઓનુ જે મજબુત
'તરણ તારણ' સફરી જહાજ છે
એવી જોતાજ સ્વાભાવિક ખાતરી થાય
તે આદર્શ સાધુ

આત્મ સ્વમાનની ગૌરવમૂર્તિ દુનિયના
કીર્તિ કે અપમાનના ટુકાને દુનિયા પર ફેંકી દ,
પદવીઓ જેને ભારરૂપ લાગે,
વિશેષણો તેને અનુકૂળ ઉપસર્ગો સમા ભાસે,
નકામી ધામધૂમો જેને આત્મશક્તિમા—
આત્મ અતિશામા પડેલા બાકાંઓ પર
લગાવાના થીગડા જેવી દેખાય,
એ બધાથી દૂર રહી

માનમા ફૂલે નહિ, કે અપમાનમા કરમાય નહિં,
એવું 'આનંદઘન'-જીવન વીતાવે
તે આદર્શ સાધુ!

* * *

સંસારના મોહ-અજ્ઞાન અંધકારો ઉલેચી
પોતાના મીઠા ઠંડા જ્ઞાનવારિ વરસાવે,
દરિયા જેવા દિલાવર દિલમાથી
જ્ઞાનની સુવાસ પાથરી
આપણા મનોમંદિરને પવિત્ર કરે છે
આખી દુનિયા મ્હેકી ઉઠે તેની સરસ સુગંધ ભરે,
શુષ્ક હૈયામા ચેતન છલકાવે,
રસથી તરબોળ કરી નિર્બળોને પણ
પ્રાણના પ્રસાદ આપે!
ને વિશ્વ વ્યાપી હેતના હિલોળે જે
સારીય દુનિયાને હિંચોળે છે તે આદર્શ સાધુ!

* * *

અનુભવની એરણ પર ઘડાયેલો
એ મહાન યોધો છે,
દુનિયાની કપરી ઠોકરો ખાવા છતા

એ ઠાકરોના 'સ્મૃતિ–ઝેરો' દૂર કર્યા છે,
આંખોની મીંટ પર જે માણસને માપી લ્યે છે.
બહારના દેખાવપરથી માપવાની ભૂલ ન કરતા,
મુખ પર બડ કરીને તરી આવતા–
અંતરના સદ્‌વિચારો, પવિત્ર ભાવના
ને વિશુદ્ધ રંગ ઙથી પાત્રતા પારખે છે !
જ્ઞાન અને અજ્ઞાનના સ્પષ્ટ ભેદો સમજે,
કર્મ ને તેના ફળનું જાગૃત 'ભાન' રાખે,
વીતરાગના માર્ગની નાનીમોટી
માહિતીઓ મેળવવા મથે,
અને પોતાની હાજરીથી થયેલા શુભ કાર્યોમાં
પોતાને નિમિત્ત માત્ર માને !
વૃત્તિ માત્રને ક્ષણિક તરંગ માની
વૃત્તિઓ તરફ હાસ્ય ફેંકે,
અને મિથ્યાભિમાની કાળી વાદળીઓને
પોતાના જીવનપ્રદેશે આવતી અટકાવવા
જે સતત ચોકી કરી જાણે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

આદર્શ સાધુ,
જીવનની દરેક પળમાંથી સૌંદર્ય શોધે,

હરેક સ્થિતિમાંથી પવિત્રતા તારવે,
હરનિશ માનસિક વ્યાયામ કરી
તેમાંથી ધર્મનો અખંડ પ્રવાહ વહાવે,
ને જેના 'પાતરા'માં 'મનુષ્યત્વ'ના ખીલવટની
અનેક શુભ ચાવીઓ પડી હોય
તે આદર્શ સાધુ!

* * *

જેને પોતાનું વીર્ય (શક્તિ)
નિષ્ફળ ને નિષ્પ્રયોજિત તુચ્છ યુધો પાછળ
ખરચવું પાલવે નહિ,
'અંદર'ના કુરુક્ષેત્ર પર વિજય મેળવવા
જે બાહોશ સૈનિકને ઝઝતા થાક ચડે નહિ,
પોતાની 'સહાય' ને માટે
કોઈ બહારના તત્ત્વની આશામાં ઠગાય નહિ,
પણ આદર્શ સાધુ'
અંદરના 'દૈવત્વ' પર અવલંબિત રહે છે
પોતાનેજ શક્તિનું 'નિવાસસ્થાન' માની
પોતાને અને દુનિયાને ગતિ-ગરમાવો આપે,
અને જે આત્મીય Noble Taste
'ઉચ્ચ શોખ' ને ખીલવતા

સંસારના અનેક 'તુચ્છ દેખાવો' સામે
'લાજ' કાઢી–પીઠ ફેરવી હસીફરી શકે છે!
તે આદર્શ સાધુ

*

આત્માનુ વિજયક્ષેત્ર સદાય વિસ્તારતો
વિસ્તારતોજ જીવન નિર્વહે
તે આદર્શ સાધુ

*

જે જીવનમા નવું પાણી લાવે,
જીવનમા પ્રત્યેક શ્વાસને પોતાની
અદ્ભૂત જીવનકળાથી સૌરભભર્યો બનાવે,
અંદરની 'ગરમથલ'ને શાંતિનો સંદેશ આપે,
ને આપણા દોષભર્યા જીવનને શુદ્ધ કરનારી
નરમી જેની ઠંડી આંખમાથી સ્ફુરતી ભાસે,
તે આદર્શ સાધુ

*

લોખંડી ઇચ્છાશક્તિનો એ સમુદ્ર છે,–
એકેક ઝાલકમાં જે મહાન પરિવર્તનો સર્જી શકે છે
એ Will Powerથી ભરેલી

જેની ચમત્કારી આંખોમાંથી
ગરમ પ્રકૃતિઓ પર ઠંડકાશના સરભન છંટાય છે
'ઠરેલા' માણસોને ચૈતન્યના સૂરો સંભળાય છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

એકાંત દષ્ટિ છોડી,

અનેકાંત દૃષ્ટિએ—"સ્યાદ્વાદની શલીએ જે
દરેક વસ્તુના ગુણદોષ ધીરજપૂર્વક તપાસે છે,
વિવેકના ચશ્માથી તે બરાબર નીરખે છે,
ને છાશમાંથી નીકળેલા 'માખણ'ને—
તપાસણીના અંતે લીધેલા ગુણના મનન,
અને 'નિદિધ્યાસન'માં પોતાની જીંદગીનો
અમોલો સમય ખરચી રહે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

આદર્શ સાધુ, જ્ઞાનની ગંભીર ગીતા છે

અકળ ઐશ્વર્ય ને પ્રેમની પરિસીમા છે
જાગૃતિની જ્વાલા જેવું એનું જીવન
ને ચેતનાની વરાળ જેવા પરમાણુઓ
જનપદે જનપદે કર્તવ્યબોધ આપે,

ધર્મસૂત્રોના નિતારની ભેટ ધરે,
નિષ્કામ કર્મની લગની લાગે,
મહત્ત્વના સરકારી ઉપદેશની ધૂન જાગે,
ને જ્ઞાન અને ક્રિયાનો સમન્વય કરી
અંદરની ચેતન-ચીનગારી વડે
'અનાથ' હૈયાને હુંફ દઈ સજીવન કરે
મૂર્છિત અંતઃકરણને જગાવે,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેની મીઠી આત્મીય ઝાલર,
જગતમાં અદ્ભૂત સંગીતનો સ્રોત વહાવે,
બંધ થઈ ગયેલા હૃદયના દ્વારો 'ઉઘડાવે'
પોઢેલ આત્માઓને જગાવે
ને 'નિર્બળતા' માંથી સામર્થ્યવાન
આત્માનું સુંદર ઘડતર કરે
માનવ જન્મનો આશય ને કર્તવ્ય સમજી
સૂક્ષ્મ ભુવનોનું સંશોધન કરે
તે આદર્શ સાધુ

* *

તત્વજ્ઞાનની 'ખાખ' છરવા માટે જે
આત્માના મળ ને બુદ્ધિના વિભ્રમતાને
હટાવવાના 'જલાસો' લઈ શકે છે,
તે આદર્શ સાધુ-

* * *

'આદર્શ' સાધુ
પોતાનું સ્ફટિક શું ઉજ્વળ જીવન
'ધર્મશ્રાતાઓ' માટે
સદાય આરીસા માફક ખુલ્લુ રાખે!
પોતાના જીવનની નિર્મળતા ને
વિચારોની વિશુદ્ધતા જોવાનો
સહુ કોઈનો 'અધિકાર' મંજુર રાખે!
ને જીવન જેવું હોય તેવા સ્વરૂપમાં
આડંબર વગર રજુ કરવાની પ્રમાણિકતા
દર્શાવે!

* * *

ક્લેશ, કંકાસ, વ્હેમો ને શકાની બેડીઓ તોડે
આવેલા' સ્વાતંત્ર્યને 'નકારો' ભણે,
એ તો પોતાની 'અંદરથી' જ
સ્વશક્તિથી જ સ્વાતંત્ર્યને 'શોધી'

પોતાનામાં 'પ્રગટાવે' છે 'મેળવે' છે
સ્વાતંત્ર્યને પોતામાં સમાવીને
જીવતમુક્તિ જે સાધે છે
'અંદર'ની ગુલામીના કાંટાઓ દૂર કરી
સ્વાતંત્ર્યના ગુલાબ છોડ ઉછેરે છે
ગુલાબને ઉછેરતાં જે
ગુલાબના કાંટાઓ પ્રેમથી સહે છે,
"કાંટા વિનાનું ગુલાબ ન હોય
ને દુઃખ વિનાનું સ્વાતંત્ર્ય ન હોય"
એ જેની મજબુત માન્યતા છે
કાંટાથી કંટાળશે તે ગુલાબને સુંઘી શકશે નહિ,
દુઃખોથી જે ભાગશે તે મુક્તિને વરી શકે નહિ
આ સિદ્ધાંત પર
જે ગુલાબને ભેટવા દોડે છે
અને હોંજરીની સર્વે શક્તિથી
સ્વાતંત્ર્યને 'પચાવી' જાણે છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

સાધ્ય મોક્ષ માટે, સાધન જેનું ધર્મ,
સાધ્ય ધર્મ માટે સાધન એક નીતિ,

નીતિ એટલે ઉન્નત વિચારોની ક્રિયા,
એવી ક્રિયા માટે જ જેનું જીવતર
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

'આદર્શ સાધુ' નો આત્મા પાંખવાળો છે,
વિશ્વના છૂપા ભેદ શોધવા તે
તર્કશાસ્ત્રને સાવ લગડું માને છે
દુનિયાનું દ્રશ્ય કે અદ્રશ્ય તત્વ શોધવા
'હૃદયશાસ્ત્ર'ને જ સમર્થ ભાળે છે
બુદ્ધિના નીર જેના નિર્મળા છે,
તે નીરને હૃદયસરિતામાં ઝીલાવે છે,
અને જે પોતાનું 'આદર્શ જીવન'
વાસ્તવિક જીવન 'બહાર' ન શોધે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

વ્યવહારીઓની ડાહી ડમરી
(ઠગાળ ?) નીતિ
એ 'આદર્શ સાધુ' ને મન 'ઠગારી'
માયા છે !

* * *

સંન્યાસ-વૈરાગ્ય એ જેને મન
ભિન્ન ભિન્ન તરંગો સંકેલવાનો ફાળકો છે,
કાજળની કોટડીમાં પેસીને
શ્વેતમુખે પાછા ફરવાનું જીવંત 'કૌશલ્ય' છે
અગ્નિની ભડભડતી ભઠ્ઠીમાં જે
વાસનાની આહુતિઓ આપે છે,
ને 'અલખ'ની શોધ માટે
પોતાના પ્રત્યેક આત્મ પુદ્દગળને અલખ
બનાવે છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

સંન્યાસનો અંચળો ઓઢી
જે મનથી-અંતરથી સંન્યાસી બને
વેશ કે શિરમૂંડનની ક્રિયાજ બસ નથી,
પણ અલખ હાથ કરવાને
જે આખા જીવન પ્રવાહે-વિકારોએ અલખ
થઈ જાય
દુનિયાના વિખવાદથી પોતાને ઉપાડી,
પોતાના ચિત્તને આંતરભિમુખ બનાવે !
કહેણી કે ભેખ જેના જીવનથી જુદા નથી

ભાવનાએ ભાવનામા ભેખના પડછાયા પડે,
વૈરાગ્ય તેના રૂવે રૂવે બેસે,
ને સૂર્યના પ્રતાપી ઓજસ્ જેમ
સન્યાસના અચળા અને આત્માને દીપાવે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુના' આવાગમનમાં
પ્રભુતાના ભણકારા વાગે,
હૃદયમા ભૂતકાળની પુનિત સ્મૃતિ,
વર્તમાનની જ્વલત પ્રભા,
ને ભવિષ્યની મોહક કલ્પના જાગે

* * *

સમ્યક્ત્વના ઉચા શિખરો પર જે ચઢી
રહ્યો છે,
અદરના દેવની અગમ્ય લીપિ ઉકેલે છે,
જ્ઞાનની પવિત્રતા સમજી, સકંગેને વિધનારૂ
ક્ષાત્રનૂર જેનામા ઝળકી ઉઠયું છે
શોક બકોર વગરનો જીવનવ્યવહાર જાગે,
લોલુપતા વિનાના ખાનપાન હોય,

વિશુદ્ધ ને સાવ સાદા જીવનની ફોરમમા
'આદર્શ સાધુ'ના પ્રાણ ડોલતા હોય,
ભૂતમાત્રમા પોતાનુ 'દર્શન' જુએ
ને શિવમસ્તુ સર્વ જગત
'સારાય જગતનુ કલ્યાણ થાય'
એવી અહોનિશ ભાવના ભાવે તે આદર્શ સાધુ.

* * *

આદર્શ સાધુ

આત્મપ્રશસાની ઇચ્છા માત્ર ન કરે,
કલ્પનામાય પરનિંદાનો કચરો ન સઘરે,
આગળ પાછળની ગડમથલને કાન પણ ન દે,
ને વિચારોમા ઉડી દૃષ્ટિનો સમાવેશ કરે –
એવા પુરુષના જીવનની યાત્રાએ જવાનુ
દેવોને ય આકર્ષણ થાય તે આદર્શ સાધુ.

* * *

આદર્શ સાધુ હરેક બનાવનુ 'કારણ' શોધે
ઘણીવાર Mystic ગુપ્તદ્રષ્ટા થઇને
દુનિયાના અધારા પર ગુપ્ત બત્તી ધરે,
નવનવી ભૂમિકા પર પ્રયાણ આદરે

ને નવા નવા ચીલાઓ પાડે,
જગતનો ભાર હૃદય પરથી હટાવી
ગમેતેવા સયોગોમા સોંસરો ઉતરે !

* * *

'એકને નમાવે તે સર્વને નમાવે'

'આદર્શ સાધુ'નો એ જપ મત્ર છે
એકજ 'આત્માને' જીતવાથી
સમગ્ર સૃષ્ટિને એ હરાવે છે
તપશ્ચર્યા કરીનેજ ફળની કમાણી કરે છે
ભવ્ય સ્વપ્નો સેવવા, ને સાક્ષાત્કાર કરવા
એ તેની મગળ પ્રવૃત્તિ છે
શાન્તિની 'માયા' એ માગતો નથી,
કે મૃત્યુસૂચક શાતિને સઘરતો નથી,
યુદ્ધ આત્મયુદ્ધ ને વિજય
અને તે વિજયના ફળ રૂપે ચિરકાળની શાતિ
આ શાતિનો જે પરમ પૂજારી છે,
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

પામરતા કે તુચ્છતાની સામે
"આદર્શ સાધુ"નુ જીવન લાલબત્તીસમું છે

* * *

જેની ભાવના સુષ્ટિ સોનાથી
મઢેલી હોય તેવી ઝગારા કરે,
હાથની કોમળતાથી જ પત્થરોના પાણી કરે,
પોતાના માનસ નીચે જગતદર્દોની
અમૃતસમી અકસીર દવાઓ ભરી હોય,
હૃદયના ધબકારા સાભળવા
જે કુશળ વૈદ્ય જેવુ કામ કરી શકે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેના આત્માનો ઉલ્લાસ
આપણા હૃદયને ગલીપચી કરી હસાવે,
પોતાના હૃદયના છૂપાયલા
સગીન તારોના અવાજમા લય પામે,
પોતાના અનુભવ અને
જીવનના બાહ્ય કાર્યો વચ્ચે ભેદ ન હોય,

ઉપદેશ ને જીંદગી વચ્ચે તફાવત ન હોય,
વિચારો જેવા વર્તન હોય,
ને બહારના દર્શન તેવા
અંદરના ઉજળા 'દેવ' હોય તે આદર્શ સાધુ

* * *

શૌર્યના ખડગ ઝીલી શકે તેવા સિદ્ધાંતો
ને સિદ્ધાંતની પાછળ જીવન જેનું અર્પણ છે.
કર્તવ્યમાર્ગ પર પ્રચંડ ઉગ્રતા ધારી
જે કર્તવ્યની સફલતા વરે છે,
તે આદર્શ સાધુ.

* *

'આદર્શ સાધુ' શાસ્ત્રોનું પ્રમાણ
ત્યાં સુધી જ સ્વીકારે
કે જે જીવનને 'નવદીક્ષા' આપે!
આત્મશાંતિના વેશમાં 'આત્મકલહ' ન ઉપજાવે,
'દીક્ષા' શબ્દનું પેટાળ તપાસે
દરેક શબ્દના ઊંડા મર્મ સમજવા મથે
સિદ્ધાંતના ગર્ભમાંથી સત્ત્વ તારવી લ્યે
ને શબ્દોના બાહ્ય રૂપરંગ પરથી

તત્ત્વનો નિર્ણય કરી નાખવાની બાલિશતા
'ઝીઝરાવેડા' કે એ ભયકર 'મિથ્યાત્વ'ને હાંકે
દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ને ભાવને રગ ઓળખે,
અને લેશમાત્ર તામસિકતાના તાવડામા
તપાયા વગર
કલહ કુસંપના દાવાનળો પ્રગટાવ્યા વગર,
ઉલટા પ્રગટેલાને 'ઓલવી'ને
પોતાનો શાંત-સુવાસિત જીવનધર્મ બજાવે
જીવનને માત્ર ગતિ-માત્ર ગતિ, આપે,
દિવ્ય પ્રેરણા પ્રાય,
અધારામાથી કાઢી પ્રકાશમા ખેચે,
એજ તેનો ધર્મ, ધર્મના સૂત્રો
અને એજ જેની ધાર્મિક ક્રિયાઓ
તે આદર્શ સાધુ !

* * *

જ્યા ધર્મ-શુદ્ધ ધર્મની દેશના હોય,
ત્યા-આદિ,મધ્ય કે અતમા ક્લેશ જ ન સભવે,
એવુ સમજી જે પોતાને ને પરને દીક્ષા આપે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

પોતાની સ્વતંત્ર 'પગદંડીઓ'
જે 'વિશુદ્ધતા'ની– 'ઉઘાડી આંખ'ની
ગેરંટી આપે,
તે કોઈ વ્યક્તિને, સમાજને, વિશ્વને
કે અમુક સિદ્ધાંતને ન વેચી નાખતા
પોતાની સ્ફુર્તિથીજ જીવે ને જાણે,
તે આદર્શ સાધુ

* *

'આદર્શ જૈન'*ના 'હિંગળાજના હડા'
નામના
એના પ્રવાસની અડધી મજલના સ્ટેશન પાસે
'આદર્શ સાધુ'ના માર્ગની તળેટી હોય,
અંતરના દાદા'–પ્રભુને ભેટવા જે
સ્થિર પગલે ડગ્યાવગર ચડતો હોય,

*'આદર્શ જૈન' નામનું એક પુસ્તક આજ લેખકના હાથે આલેખાયું છે 'આદર્શ સાધુ'ના સાધુત્વનો પ્રવાસ પ્રારંભ એ 'આદર્શ જૈન'ના પ્રવાસમાં અડધી મજલે આવેલા 'હીંગળાજના હડા' નામના સ્ટેશનથી થાય.

અને પરિણામે ?
પવિત્રતા ને નિર્દોષતાભરી પહાડી હવામા
ગગનમાર્ગે ઊડી રહેલા તેના દિવ્ય)આત્માના
પાદામ્બુજમા દેવોના પણ શિર ઝૂકવાની
આ ટાઢી-કલ્પનાજ માત્ર
થઇ શકે, તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેની વિદ્વત્તા તર્કવાદમા બેરોળ બનતી નથી
લોકોને ખુશ કરવા નર્તકની કોટીમા ઉતરતી નથી
'સત્યાભાસ' કે 'ધર્માભાસ' મા
પોતાના ધર્મ સ્વરૂપને હણાવા દેતો નથી
જગત ને રૂઢી નચાવે તેમ નાચતો નથી
અને જે પોતાની ઉચ્ચ ભૂમિકા પર ઉભા રહી
પોતાના ભૂમિ સ્થાનનુ ગૌરવ સમજી
પોતાના મધ્યબિંદુથી લેશમાત્ર ન ચસકે,
વજ્રની દિવાલ શા મજબૂત રહી
દુનિયાના વિકારો-ઘાને બુઠા બનાવે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

જેનુ ચેતન કદી ઉંઘતુ નથી
તે આદર્શ સાધુ

* * *

દાવપેચથી કે બુદ્ધિવાદના મારાથી
ધર્મના ખોટા બકારાથી કે ઉપરઉપરના ચળકાટથી
જનતામા ' પૂજ્ય ' બનવાના તોફાનોને બદલે
અંદરના વૃક્ષને ઉછેરવા તરફ
' આદર્શ સાધુ ' ની પસંદગી ઉતરે,
જીવનની સુદ્રઢકળામા પાવરધાઇ મેળવે,
ધીરજ ને વિવેક એવા કેળવાય
કે કોઇથી ચળાવી શકાય નહિ
અને જેના તપ, વિદ્યા ને ચારિત્રનો સરવાળો
નમ્રતાભરી જ્ઞાનદૃષ્ટિમા શમે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

આત્મ સસ્કારની સાદી શોભા જેની
પ્રત્યેક ક્રિયામા નજરે ચડે,
બુદ્ધિ પાર ભેદીને આગળ જઇ શકે,

ધર્મનો ઉપદેશ સદા કરવાને બદલે
જેનું જીવન જ ધર્મમય હોય—
તેથી જીવન જ ધર્મની ભાષા બોલે,
જીવન જ નીતિનો 'અખંડ' પ્રવાહ હોય,
શબ્દોના ચોસલા ધર્મના પવિત્ર નામ નીચે
સોઘા બનાવી જગતમાં
'નાસ્તિકવાદ'નો પ્રચાર કરવાને બદલે
જેનામાં શબ્દોની પવિત્રતા ને
ધર્મસૂત્રોના મૂલ્ય આંકવાની
સંપૂર્ણ સદ્બુદ્ધિ ભરી હોય! તે આદર્શ સાધુ

* *

જે સંત પુરુષના ચરિત્ર–શ્રવણથી
*'શ્રાવક'નું મન બળવાન બને,
જીવન આશાભર્યું ને તેજસ્વી થાય,
સબળ ને પ્રભાવશાળી આંદોલન આસપાસ
ફરી વળે,
માનવધર્મના સાચા ઉપાસક થવાની ભક્તિ જાગે,
અને જેની સાધનાની જ્યોત
પોતાને અને પરને અજવાળી સત્યના પ્રદેશે

*શ્રવણ કરે તે શ્રાવક

લઇ જાય, તે આદર્શ સાધુ

*   *   *

જેનું જ્ઞાન

અભિમાનના ગબારા પર ઉડે નહિ,
કે વાદવિવાદની ગટરમા ગોંધાય નહિ,
માત્ર મગજને જ્ઞાનથી ન ભરે,
પણ પોતેજ 'આખો' જ્ઞાનમય-પ્રકાશમય બને!
હૃદય ને વર્તનમા જ્ઞાનની સુવાસ પ્રસારે,
મગજ ને હૃદયના ગુણો વચ્ચેનો તફાવત તપાસે,
અપ્રસિદ્ધિમા ગૌરવ માને,
ને દુખથી તપી તપીને શુદ્ધ 'થવા મથે છે!
'શુદ્ધાશય'ના રાહ પર થીજી, પણ
અવિશ્રાંતપણે ધપી રહે છે,
ભૂલેલા માર્ગનું-મિથ્યા દુષ્કૃત' લઈ
'આદર્શ સાધુત્વ'ના દ્વારે પ્રવેશે છે!
તે આદર્શ સાધુ

*   *

'આદર્શ સાધુ'

આત્મ સુધારણા કાજે જ 'શાસ્રો' વાચે

परोपकार सता विभुतय
પરોપકાર કરવામાટેજ અદરની કળાઓ શીખે!
નયન કમળો કોઈ અગમ્યના ચિંતનમાં
નીચા ઢળી રહ્યા હોય,
ને મૃત્યુની ચિંતા છોડી, જે
ધર્મ (Duty) ને જીવનને તાણે તાણમાં
વણી રહે, તે આદર્શ સાધુ

* * *

જગતમાં સહાનુભૂતિની શોધમાં રખડવા કરતા
આદર્શ સાધુ–
પોતાની 'મજબૂતાઈ' સિદ્ધ કરે,
'સહાનુભૂતિ' લેવા કરતા 'દેવ'માજ આનંદે,
પોતાના વિચારની મૂર્તિઓ ઉભી કરે,
જીંદગીમા પોતાને 'અનુભવવા'નું હોય
તેજ શબ્દો જીભેથી ઉચ્ચારે,
"સાધુ-કર્તવ્ય 'ખૂરા' અંતમા શમાય નહિ
વફાદાર વિચારો ખોટા કર્તવ્યમાં ખેંચે નહિ
પ્રભુમય જીવન ગાળનારને કોઈ
લેશમાત્ર તકલીફ પહોંચાડી શકે નહિ
અને પોતાની શાંતિમા કોઈ અશાંતિ!

આરોપણ કરી શકે જ નહિ '
આવી પક્કી ખાતરી ધરીને
'આત્માનંદ'ની મીઠી ગોષ્ઠીઓ જ
શ્રોતાને સંભળાવવામાં જે મસ્ત છે
તે આદર્શ સાધુ

'આદર્શ સાધુ'ના હાથમાં
ભયને જીતવાની શક્તિઓ છે
ઉદ્વેગને નિસારવાનું સામર્થ્ય છે
નવો ઉત્સાહ, નવીન પ્રકાશ, તાજગી
નિજાનંદ ને રૂપેરી ઝંકારભર્યો
મસ્તગાનની જેને બક્ષીસ છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

કુતૂહલતાભર્યો સ્મિત,
મોક્ષની સોહામણી આશા
ને સોનેરી સ્વપ્નોની જેને નવાજેશ છે,
'આદર્શ' મુજબ પવિત્ર જીવન જીવવાની
તાકાદના મંગળ દર્શન કરાવે છે!
સત્ય ને જ્ઞાનનો દીપક તના માર્ગને અજવાળે,
પ્રેમના જાદુથી જ સારી સૃષ્ટિને કેદ કરે,

તેના હેતના કિરણો એવા હોય, કે
જે જે ઝીલે તે કંચનવરણા થાય
ઉચ્ચ નીચ કે નાના મોટાના ભેદ
'આદર્શ સાધુ'ના આત્માએ ભાગ્યા છે,
સમાનભાવથી હૈયાને તેણે પખાળ્યું છે,
વિમળતા ને વિશાળતા
તેનુ સવાર સાંજનુ પ્રતિક્રમણ છે,
અને હસતા હસતા જ જીવવુ ને
હસતા હસતા મરવુ —
તે જેનુ પરમ પચ્ચખાણ છે તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ' ના અંતરના ભરપૂર આનંદ
અને સનાતન સંતોષનુ
એકજ વિશ્રામમંદિર 'મુક્તિ' છે

* * *

'આત્મવંચના'ની કાળી વાદળીઓ
'આદર્શ સાધુ'ના જીવનરાજ્યમાં નથી,
પાખંડ કે અભિમાનના ઝેરી વાયરા
એના સીમાડાનેય સ્પર્શી શકે નહિ,

ચચળ તરગોને જે દેશવટો સુણાવે છે,
ને 'ધારેલુ' પ્રાપ્ત કરવાને
પોતાનું તપોબળ ખીલવે છે, તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ' 'પાપીને નહિ
પણ "પાપમય મનોદશાને" ધિક્કારે ।
એના ધિક્કારમા ય પ્રેમ હોય,
એના તિરસ્કારમા ય સ્નેહ ઝરે ।
એ સ્નેહની ઠડી એવી પ્રબળ છે
કે પાપના અગ્નિને બૂઝાવી નાખે,
એ પ્રેમનો બરફ એવો છે
કે 'પાપીના અતરને ય થીજવી દે ।

* * *

આધ્યાત્મિક યુદ્ધ ને જીદગી બન્ને
'આદર્શ સાધુ'નુ એકજ સ્વરૂપ છે

* * *

અડગ ધૈર્ય ને 'સહનશીલતા
એ આદર્શ 'સાધુના આભૂષણો' છે
'હુ' ને બદલે આપણું—

એ તેના વ્યાપક શીલનું ગૌરવ છે
ને જ્યાં પગલાં પડે ત્યાં ત્યાં
પ્રતિભાશાળી વાતાવરણ ઉભું થાય
એજ 'આદર્શ સાધુ'ની મહાન ઓળખ છે

* * *

ખુશામતના મીઠા ઝેર
'આદર્શ સાધુ'ના સાધુત્વને મારી શકે નહિ,
ગાળોના વરસાદમાં
એના વ્યક્તિત્વને તાણી શકાય નહિ,
'આરામ'ની મશરૂ તળાઈમાં સુવાડી
એ યોધાના જીવનને હણી શકાય નહિ!
'કાંટા'નો મુગટ પહેરાવી
એકપણ અશ્રુ આંખેથી પડાવી શકાય નહિ,
એ તો સમભાવથી સહેનારો—
મહા અભિગ્રહી આદર્શ સાધુ

* * *

આશા ને હર્ષના સંદેશા
એની મુખાકૃતિમાં ભર્યાં છે
પ્રગતિ ને પવિત્રતાના પાઠો

જેના જીવનપૃષ્ઠોમા પડયા છે તે આદર્શ સાધુ

*   *   *

અસામા ય જીવનઝરો
એ 'આદર્શ સાધુ' નો ઇતિહાસ છે
અદ્‌ભૂત જીવન બગીચો
એ તેને વિહરવાની 'ભૂગોળ' છે
પ્રતાપી આત્માનુ તેજ
એ જેનુ 'હીપ્નોટીઝમ' છે,
ને માનસિક અજાનાથી સારીય
સૃષ્ટિને જે સમૃદ્ધ કરી શકે છે
તે આદર્શ સાધુ

*   *   *

અનત જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્રનો
પોતાને 'સ્વામી' માને તે આદર્શ સાધુ

*   *   *

વૈરાગ્યના નામે 'વેરાગીપણું' જે સજે
અહિંસાના નામે 'કાયરતા'ને ન સઘરે,
આધ્યાત્મિકતાના નામે બગલાવૃત્તિને ન પોષે,
ને પ્રભુને નામે પાખંડને ન પૂજે,

તે આદર્શ સાધુ !

*   *   *

જેની હાજરીમા ગાવાનુ ઘેન ચડે,
એના સુખદર્શનથી હૃદયમા સગીત સ્ફુરે
પણ ગાયું-ગાઈ શકાય નહિ,
કે સગીતને છેડી શકાય નહિ,
તે આદર્શ સાધુ

*   *   *

'આદર્શ સાધુ
Passive નિષ્ક્રિય જીવનમાથી નીકળી
Active ક્રિયાકારક ' સામાયક ' મા રમણ કરે,
સ્થિતિ ચુસ્તતામાથી પોતાને ઉપાડી લઈ
' ઝરા 'ના ઝરણુ માફક વહે !

*   *

અગાધ શાતિમાથી જે
Voice of Dibinity દિ વ્યતાનો
ઘેરો અવાજ ઝીલે છે
કુદરતના તત્ત્વોથી ભરપુર

પોતાના 'આદર્શ જીવન'માંથી જ
યુગયુગ સુધી વંચાય તેવા 'શાસ્ત્રો'ને
જન્માવે છે
Show દેખાવ—બાહ્ય દેખાવ
જેની પ્રકૃતિમાં નથી
અંદર અંદરનું શુભ પ્રસ્થાન
એ જેના ચડતા આત્માનું વહેણ છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

'આદર્શ સાધુ'
અભિમાનથી નહિ, તુચ્છતાથી નહિ,
પણ ભવ્ય ભાવનાથી
પોતાને ભવ્યતાનો અધિકાર માને!
અને એવી નિર્દોષ ભવ્ય ભાવનાથી
મહાપદને વરે!

* * *

તેના આત્માના નિર્મળ સંસ્કારો
પવિત્ર ભાવનાઓ ને વિશુદ્ધ મનોદશા
તેની ગેરહાજરીમાં પણ વાતાવરણમાં રહે,

[illegible]

*   *   *

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

*   *   *

સંસારની સર્વ શક્તિ ને સમૃદ્ધિ
ચક્રવર્તિઓનાં વૈભવ વિલાસ ને ઋદ્ધિસિદ્ધિ
પણ જેના પાવન ચારિત્રના પ્રભાવ
કે માનસિક બળના પાસે તુચ્છ ભાસે !
જેના પગની રજ પણ દુનિયાને
સાચું દેવમંદિર બનાવે તેવી પવિત્ર હોય,
અને જેના સાધુજીવનની સમાપ્તિ
ઝળહળતી નીવડે,

વર્તમાનને દીપાવે, ભૂતના પટ પર
અનેક સુખદ ને મીઠી યાદગીરીઓના
લીસોટા કરતુ જાય!
અને જગતની રોનક 'સુસ્ત' પર
આનદની મધુરી ફરફર ઉડાડતું જાય,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

Spiritual Strength આત્મબળ
એ જેના મોક્ષનું પહેલુ સાધન છે,
'આત્મ સ્વાતંત્ર્ય' મંદિરના પાયાઓમા
પૂરવાની એ જ પ્રથમ ને વહાલી વસ્તુ છે
'નિયમોનું પાલન' એ જેના
મોક્ષના ચડતા ઉતરતા પગથીઆ છે,
ધારેલા ધ્યેય પર પહોચવા
સૂક્ષ્મ મથન માડવુ એ અચળ 'ધ્યાન' છે
તે આદર્શ સાધુ

* * *

"મોક્ષને મેળવનાર પોતે જ છે,
'પોતા' સિવાય પરની સહાય નકામી છે,

અને પોતે જ મોક્ષનો ધણી છે ”
આવુ સમજે, હરનિશ ચિંતવે,
ને મોક્ષને મેળવવા યત્ન કરે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

‘ આદર્શ સાધુ ’ના અચળા પર
સધ્યાના રગ કદી ઉતરે જ નહિ,
ત્યા તો પ્રભાતના ખીલતા
તાજા ને ખૂશનુમા કિરણો રમે,
કિરણે કિરણે એ
મુક્તિની પ્યાસને જગાવે,
માનવતાના મોલ પકાવે !
પહેલા ‘ જૈનત્વ ’ની ખીલવણી કરે,
પછી ‘ સાધુત્વ ’ના રગથી ઓપે,
ને ‘ યોગી ’ના ધ્યાનથી
આત્મા–પરમાત્માના દીર્ઘ ચિંતનમા
બહારની સકળ જજાળોને ફેંકી દઇ
અદરમા ‘ ડૂબી ’ રહે !
‘ ફીલ્સુફ ’ ની ‘ મસ્તી ’ માણે,
અનતની સાથે સપૂર્ણ તાદાત્મ્ય સાધે,

અને તેજ-તેજ, ને તેજમય થઈ
સિદ્ધશિલામા બેઠેલા
સિદ્ધોના પ્રકાશમા જઈ મળે,—
પ્રકાશમા પ્રકાશ થઈને તગતગ્યા કરે—
તે આદર્શ સાધુ સિદ્ધ આત્મા !
વંદનીય સિદ્ધ આત્મા !

*   *   *

અનન્ત શાન્તિની શોધમા
જે આત્મા હરનિશ ભમ્યા કરે
પળેપળની શાન્તિનું 'રેકોર્ડ' રાખે,
ક્ષણેક્ષણની શાન્તિનો સરવાળો કરે.
'ચેતન' ને પ્રકાશ 'ની 'લીફ્ટ 'મા ઉડે,
જ્ઞાન ને દર્શનના, તેજથી તપે,
અને 'કલ્યાણ ભાવ 'ની અમૃત પ્યાલી પીઈને
કલ્યાણના જ મેઘ વરસાવી
આકાશમાર્ગે ઉડી જાય !
તે આદર્શ સાધુઃ

*   *   *

આદર્શ સાધુ
એ તો આકાશી પંખી
ગગનમાં વિહરતો
પાંખાળો વિદ્યાધર!
એવાના
અવતાર અવનિને ઉજાળે,
એવા આત્માનો સ્પર્શેય
પૃથ્વીને પવિત્ર કરે!

* * *

ધન્ય હો! ધન્ય હો!
જેણે આવું ભવ્ય દર્શન કર્યું છે
તેમને ય ધન્ય હો!
જગત આખું એવા
પુણ્યશાળીના તપતેજ પર
જીવી રહ્યું છે
એવાના મિલન માટે જ
આજે અહોનિશ ઝંખી રહ્યું છે

* * *

સાંભળો! દૂર દૂરથી અવાજ આવે છે
સાધુના સાત્વિક આત્મામાંથી
એ સંગીન સૂરો સંભળાય છે
ઝીલો, ઝીલો! ઝીલાય તેટલું
"શિવમસ્તુ સર્વ જગત"
સુંદરમ્! સુખદાયી! કલ્યાણમ્ કલ્યા

ૐ અર્હમ્

